

Załącznik do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Zawichoście
z dnia

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ZAWICHOST
NA LATA 2021-2027

PROJEKT

2021

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.....	15
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE.....	15
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	16
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ	16
4. ZASOBY MIESZKANIOWE	20
5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	22
6. EDUKACJA I WYCHOWANIE	28
7. KULTURA, SPORT I REKREACJA	29
8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	31
9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	37
10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI.....	43
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	44
12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY	46
13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	59
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”	61
15. ANALIZA SWOT.....	75
16. WNIOSKI Z DIAGNOZY	79
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	81
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	96
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	98
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	101

WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi służących na poziomie lokalnym realizacji polityki społecznej. Przedstawia koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji tej polityki, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost została przygotowana na lata 2021-2027. Powstała w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zawichoście w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, poza przedstawicielami sektora pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy,

w tym przedstawiciele samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i Problem starzenia się, Zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Bezpieczeństwo publiczne; Pomoc społeczna i wsparcie rodziny oraz Aktywność obywatelska.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Istniejące obecnie ogromne zapotrzebowanie na myślenie i działanie strategiczne wymaga podkreślenia, że przygotowanie strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Za jego skuteczność odpowiedzialni są lokalni politycy, działacze, przedstawiciele instytucji gminnych współpracujący z administracją rządową i samorządową szczebla ponadgminnego, a także z przedstawicielami sektora prywatnego (tzw. „drugiego sektora”) oraz sektora pozarządowego (tzw. „trzeciego sektora”). Tylko bowiem skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2021-2027 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2021-2027 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić

środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone

strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027.

Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskomisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli. Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys

finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + i Funduszu Spójności. Proponowane **programy operacyjne** obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem, który określa ramy strategiczne dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej.

Głównym celem przyjętej polityki publicznej jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na następujących obszarach: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie bezdomności, rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspieranie osób i rodzin poprzez

działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Dokument ustanawiając ramy strategiczne tak dla działań ogólnokrajowych, jak i regionalnych, umożliwia planowanie i realizację przedsięwzięć w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, finansowanych zarówno ze środków krajowych, jak i z funduszy europejskich, przewidzianych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej ma na celu wzmocnienie procesów dotyczących zwiększania spójności i solidarności społecznej, a także rozwoju lokalnego i społeczno-gospodarczego, w szczególności w wymiarze wspólnot lokalnych i samorządowych. Dokument wyznacza kluczowe kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

W programie przedstawiono przede wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, z uwzględnieniem roli innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii społecznej i solidarnej.

Działania przewidziane w dokumencie ujęto w czterech obszarach tematycznych: 1. Solidarna wspólnota lokalna (obejmuje działania dotyczące współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową), 2. Solidarny rynek pracy (zawiera działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej oraz określające warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego i najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach), 3. Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmocnić swoją samodzielność),

Solidarne społeczeństwo (zawiera działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną).

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa. Na podstawie diagnozy sytuacji demograficzno-społecznej, sformułowano misję, wizję, cele priorytetowe i kierunki działań polityki społecznej w województwie.

Priorytetowe kierunki działań zakładają: rozwój oferty usług społecznych, podnoszenie jakości usług społecznych, diagnozowanie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych, dostosowywanie usług społecznych do indywidualnych potrzeb mieszkańców, koordynację usług społecznych, wsparcie podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych jako realizatorów usług społecznych, wyrównywanie różnic w dostępie do infrastruktury społecznej w regionie, wspieranie budowy infrastruktury społecznej z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania, dostosowywanie istniejącej infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców, wspieranie procesu deinstytucjonalizacji, oddolnych inicjatyw i działań mających na celu zwiększenie partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji istotnych dla społeczności lokalnych, rozwój animacji lokalnej (m.in. poprzez wdrożenie metody OSŁ), wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym przygotowywanie do roli realizatorów zadań publicznych, wspieranie działań mających na celu zwiększanie udziału podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych, wspieranie tworzenia grup samopomocowych oraz wspieranie wolontariatu.

Za ważne uznano również: wspieranie integracji międzypokoleniowej oraz rozwój i funkcjonowanie na szczeblu regionalnym i lokalnym ciał dialogu społecznego (RDPP, rady seniorów, młodzieżowe rady gmin), zwiększanie roli środowiskowej pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej w procesie włączenia społecznego, wspieranie przedsięwzięć mających na celu reorientację służb

społecznych na działania aktywizujące i integrujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wpieranie rozwoju podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej, zwiększanie wrażliwości mieszkańców regionu na problemy społeczne, wspieranie współpracy międzysektorowej, międzyinstytucjonalnej w zakresie włączenia społecznego osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, budowanie regionalnych i lokalnych sieci współpracy interdyscyplinarnej w zakresie m.in.: pomocy i integracji społecznej, ekonomii społecznej i solidarnej, reintegracji społeczno-zawodowej, inwestowanie w nowe kompetencje i kwalifikacje służb społecznych poprzez rozwój oferty szkoleniowej, kształcenia podyplomowego, superwizji, inwestowanie w nowe formy instytucjonalne, m.in. CUS, promowanie i upowszechnianie nowych rozwiązań w systemie pomocy i integracji społecznej, podejmowanie działań mających na celu podniesienie świadomości władz samorządowych w zakresie kosztów zaniechania inwestycji społecznych, budowę i rozwój platformy informacyjnej/wymiany informacji skupiającej realizatorów usług społecznych (JST, PES, podmioty prywatne), monitorowanie i diagnozowanie problemów społecznych w regionie, programowanie i planowanie strategiczne, podejmowanie działań o charakterze promocyjnym i wizerunkowym w celu przełamywania w społeczeństwie istniejących stereotypów i uprzedzeń.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Zawichost jest gminą miejsko-wiejską, leżącą w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. W obrębie województwa świętokrzyskiego sąsiaduje z gminami Dwikozy (z powiatu sandomierskiego) i Ożarów (z powiatu opatowskiego), a przez Wisłę z gminami Annopol (z powiatu kraśnickiego w województwie lubelskim) i Radomyśl nad Sanem (z powiatu stalowowolskiego w województwie podkarpackim).

Gmina zajmuje powierzchnię 80,19 km², co stanowi 11,9% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi miasto Zawichost i 14 sołectw: Czyżów Szlachecki, Czyżów Plebański, Dąbie, Dziurów, Chrapanów, Józefków, Kolecin, Linów, Linów Kolonia, Pawłów, Piotrowice, Podszyn, Wygoda i Wyspa. Siedzibą gminy jest Zawichost, którego powierzchnia wynosi 20 km².

Obszar gminy zlokalizowany jest na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej, w środkowowschodniej części Wyżyny Sandomierskiej. Samo miasto Zawichost leży nad Wisłą, na wysokim wapiennym tarasie jej lewego brzegu. Krajobraz gminy jest urozmaicony o dużej atrakcyjności turystycznej, znaczne obszary zajmują rezerваты przyrody.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki. Do najciekawszych zaliczają się dwa zespoły dworskie: w Czyżowie Szlacheckim i Linowie. Pałac z Czyżowie powstał w połowie XVIII wieku i obecnie znajduje się w nim hotel, natomiast murowany dwór w Linowie pochodzi z połowy XIX wieku, a w jego otoczeniu znajdują się ruiny starej gorzelnii oraz pozostałości parku. Wskutek zniszczeń wojennych, na terenie gminy Zawichost zachowało się niewiele zabytkowych obiektów. Ocalałe mają głównie charakter sakralny i są to: Kościół

parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z lat 1738-40, Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela zbudowany w latach 1244-1257 wraz z klasztorem w stylu wczesnogotyckim, kościół pw. Św. Trójcy pochodzący z XII wieku i przebudowany w XV i XVIII wieku oraz kościół pw. Wszystkich Świętych w Czyżowie pochodzący z XVIII wieku.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Przez teren gminy Zawichost przebiega droga krajowa nr 74 (Sulejów – Kielce) oraz 3 drogi wojewódzkie – nr 755 z Ostrowca Świętokrzyskiego do Zawichostu; nr 759 z Piotrowic do Opoki Dużej oraz nr 777 z Sandomierza do Zawichostu. Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Drogi w gminie mają łącznie 102 km, w tym 77,8 km utwardzonych.

Zawichost położony jest w odległości 17 km od Sandomierza, 38 km od Tarnobrzega i ok. 100 km od Kielc.

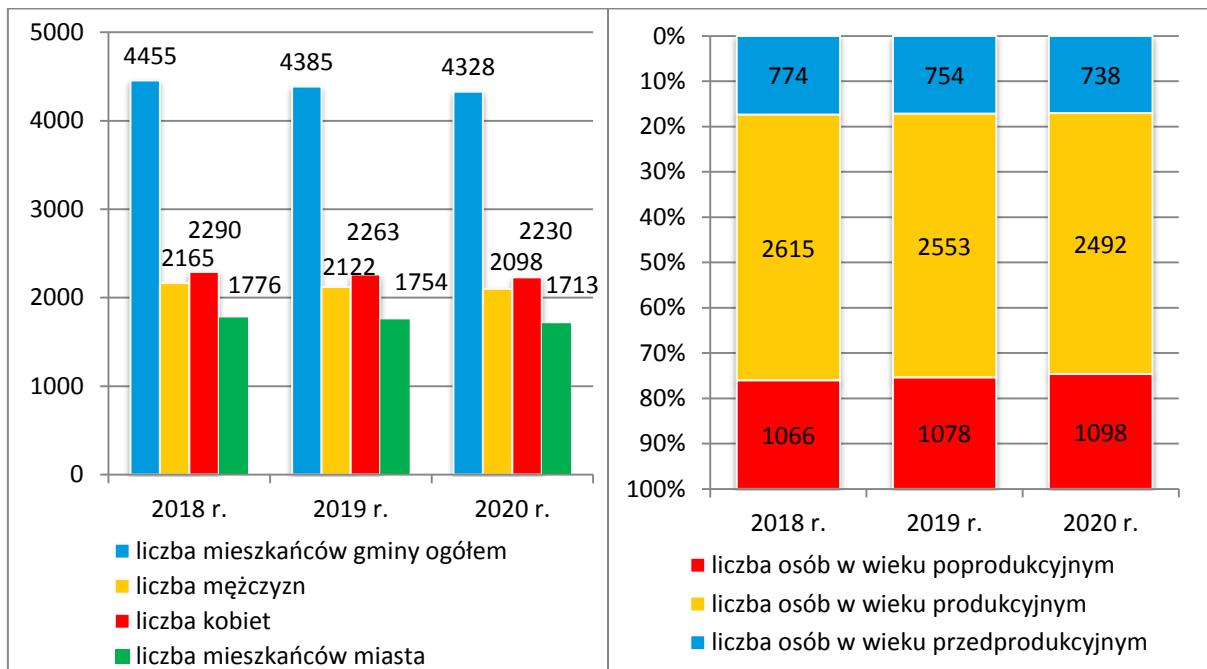
Usługi komunikacji publicznej w gminie realizują podmioty prywatne. W 2020 roku oceniono, że dobre połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy Zawichostu, Linowa, Czyżowa Szlacheckiego oraz Czyżowa Plebańskiego, Wyspy, a także Chrapanowa i Wygody, natomiast z trudnościami komunikacyjnymi borykają się mieszkańcy miejscowości: Dąbie, Dziurów, Józefków, Kolecin, Pawłów i Piotrowice.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018-2020 liczba ludności gminy stale zmniejszała się (z 4.455 w 2018 r. do 4.328 w 2020 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety. W 2020 roku 40% ludności gminy mieszkało w mieście.

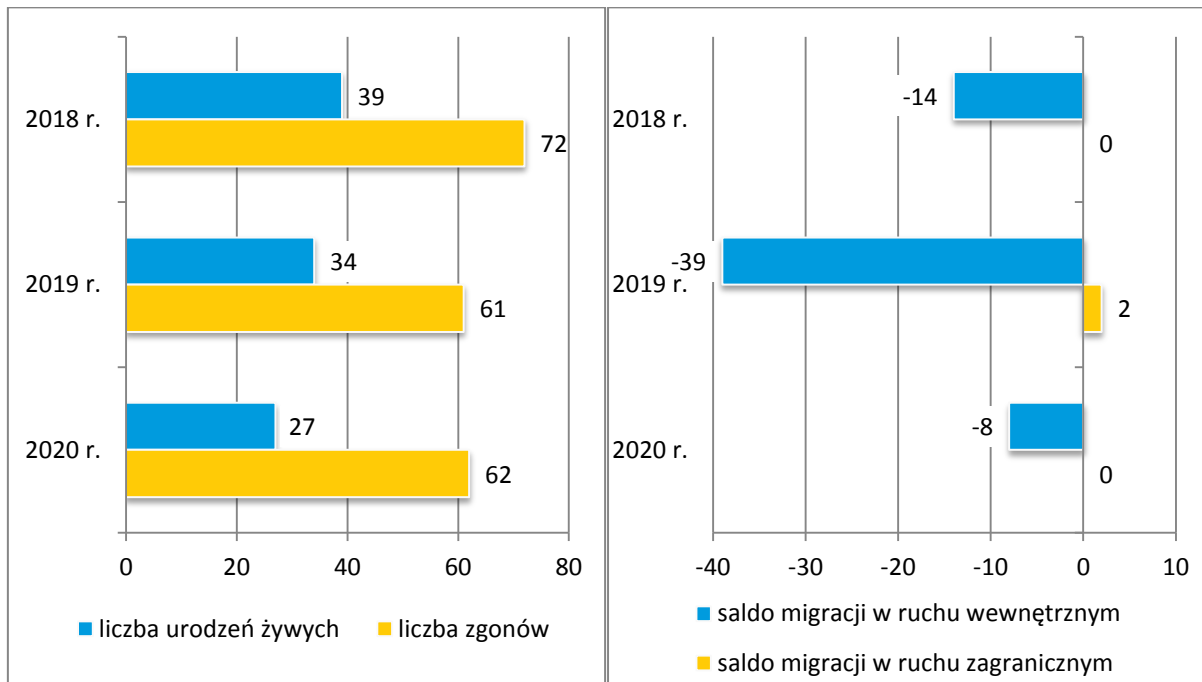
W analizowanym okresie systematycznie malała liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, rosła natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2018-2020

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Zawichost, w latach 2018-2020 przyrost naturalny w gminie był ujemny (-33 w 2018 r., -27 w 2019 r., -35 w 2020 r.). Podobnie saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym, w całym analizowanym okresie było ujemne (-14 w 2018 r., -37 w 2019 r., -8 w 2020 r.). Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2018-2020

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy zwrócić uwagę na systematycznie rosnący udział osób starszych w populacji gminy. W analizowanym okresie współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi zwiększał się z roku na rok (30,7 w 2018 r., 32,4 w 2019 r., 33,7 w 2020 r.), podobnie jak odsetek osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (20,2 w 2018 r., 21,1 w 2019 r., 21,7 w 2020 r.) Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji,

tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilaly osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W gminie Zawichost najistotniejszymi problemami dotyczącymi seniorów są: niski standard życia, samotność, izolacja, a niepokój budzi szczególnie pogłębianie się niesamodzielności.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście wspiera seniorów poprzez m.in. pomoc finansową, pomoc w postaci posiłków i ułatwianie dostępu do placówek wsparcia, a także kierowanie do domów pomocy społecznej. W gminie działają również 2 Kluby Seniora – w Czyżowie Szlacheckim i Piotrowicach oraz 2 Dienne Domy Pomocy w Zawichoście oraz w Linowie. Placówki stawiają sobie za cel aktywizację seniorów, udzielanie im pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego oraz oddziaływanie terapeutyczne.

Seniorzy z gminy mają możliwość udziału w przedsięwzięciach kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, m.in. w organizowanych przez gminę imprezach okolicznościowych i integracyjnych dla mieszkańców. Na terenie gminy działają także Warsztaty Terapii Zajęciowej w Piotrowicach oraz Środowiskowy Dom

Samopomocy w Zawichoście, które świadczą pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych. Działają także koła gospodyń wiejskich.

4. ZASOBY MIESZKANIOWE

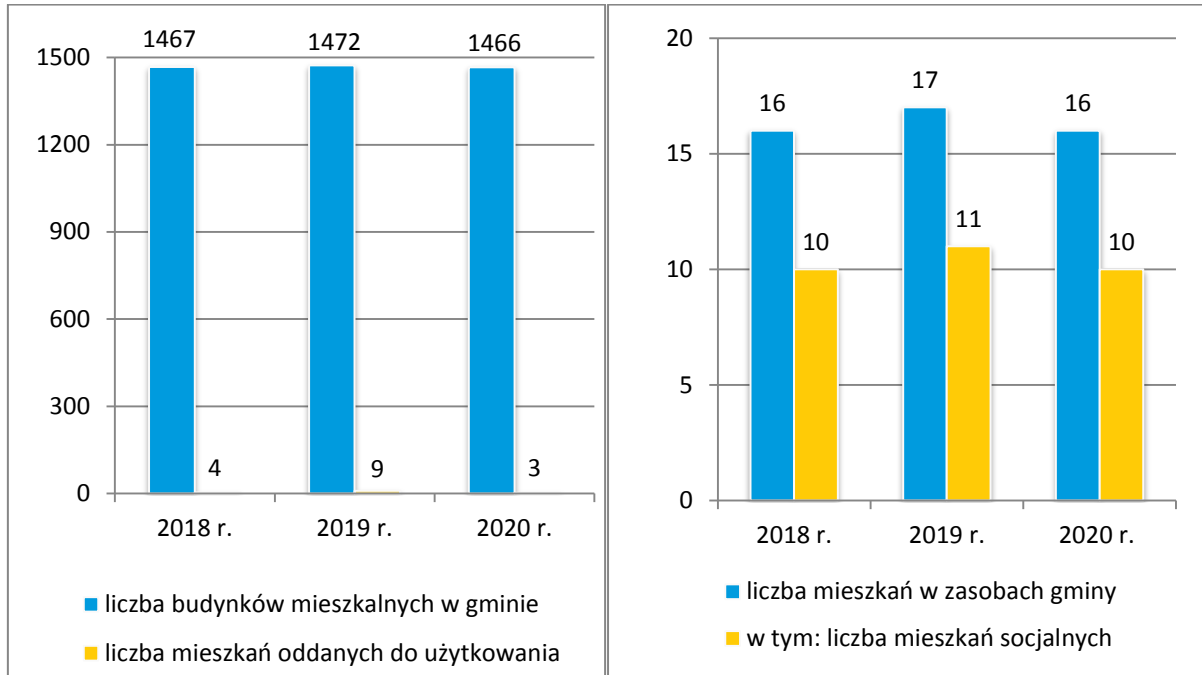
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018-2020 liczba budynków mieszkalnych w gminie była podobna (1.467 w 2018 r., 1.472 w 2019 r., 1.466 w 2020 r.). Na zbliżonym poziomie była również liczba mieszkań pozostających w zasobach gminy (16 w 2018 r., 17 w 2019 r., 16 w 2020 r.) oraz liczba wydzielonych spośród nich mieszkań socjalnych (10 w 2018 r., 11 w 2019 r., 10 w 2020 r.).

W latach 2018-2020 złożono po 1 wniosku o przydział mieszkania komunalnego. Z kolei na lokal socjalny oczekiwała w każdym roku 1 osoba.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2018-2020

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2020

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2019 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 91,1% mieszkań w mieście oraz 88,1% na obszarze wiejskim gminy, łazienkę posiadało 77,8% mieszkań w mieście oraz 57,4% na wsiach, a centralne ogrzewanie 70,3% mieszkań w mieście oraz 51,2% na wsiach. Na terenie gminy jest także sieć gazowa – korzystało z niej 41,5% mieszkańców miasta i 12,8% mieszkańców wsi.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe i energetyczne. Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2018-2020

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	7	6	5
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	10.281	10.357	9.620

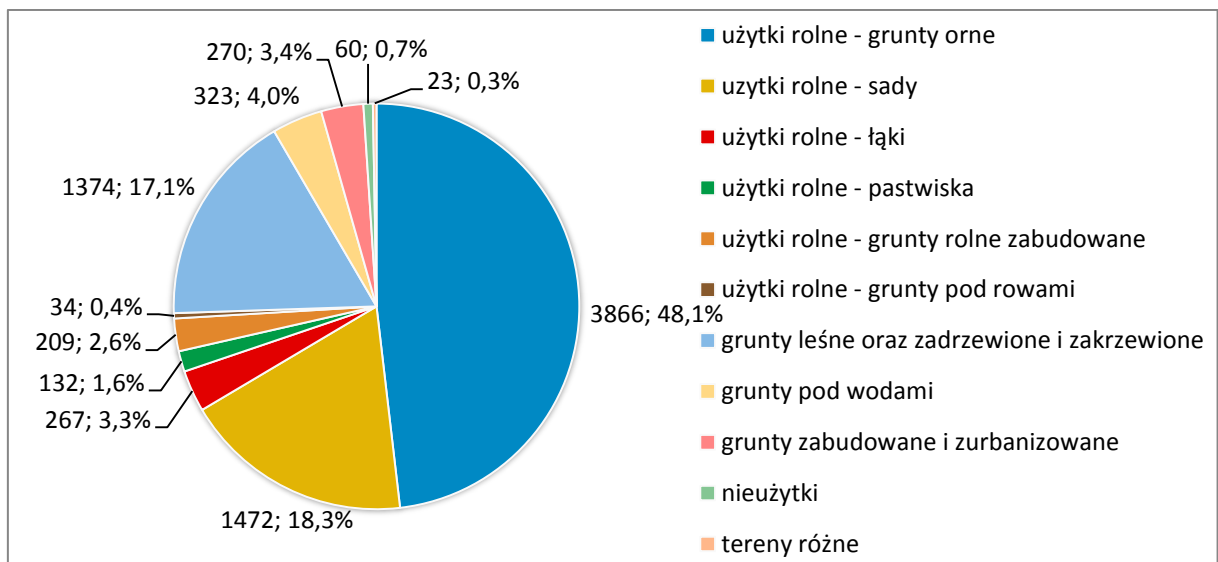
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	2	2	2
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	346	363	369

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Zawichost jest gminą o charakterze zdecydowanie rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (74,5%), wśród nich grunty orne (48,1%) i sady (18,3%). Znaczny jest także udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (17,1%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na przeważającym obszarze gminy występują gleby urodzajne; ponad 72% ziem posiada klasę bonitacyjną I-III. Najlepsze gleby występują w pasie sołectw południowych i w części północno-wschodniej gminy. Klimat na terenie gminy jest korzystny dla uprawy wszystkich kultywowanych w Polsce roślin. Pod względem gleb i upraw obszar gminy dzieli się na 4 rejony: południowy (Zawichost, Dziurów, Dąbie) gdzie dominują uprawy warzyw (pomidory, fasola, kapusta), krzewów jagodowych oraz sady; rejon południowo – zachodni (Pawłów, Wygoda, Józefków, Wyspa) z dominującą uprawą buraka cukrowego, pszenicy, roślin warzywniczo-sadowniczych oraz rozwiniętą hodowlą zwierząt; rejon północny (Chrapanów, Podszyn, Kolecin, Czyżów Szlachecki, Czyżów Plebański) gdzie uprawia się truskawki, jęczmień i hoduje trzodę chlewną; region dolny Wisły (Linów, Piotrowice) z rozwiniętą hodowlą bydła i trzody chlewnej, uprawami truskawek oraz zbóż.

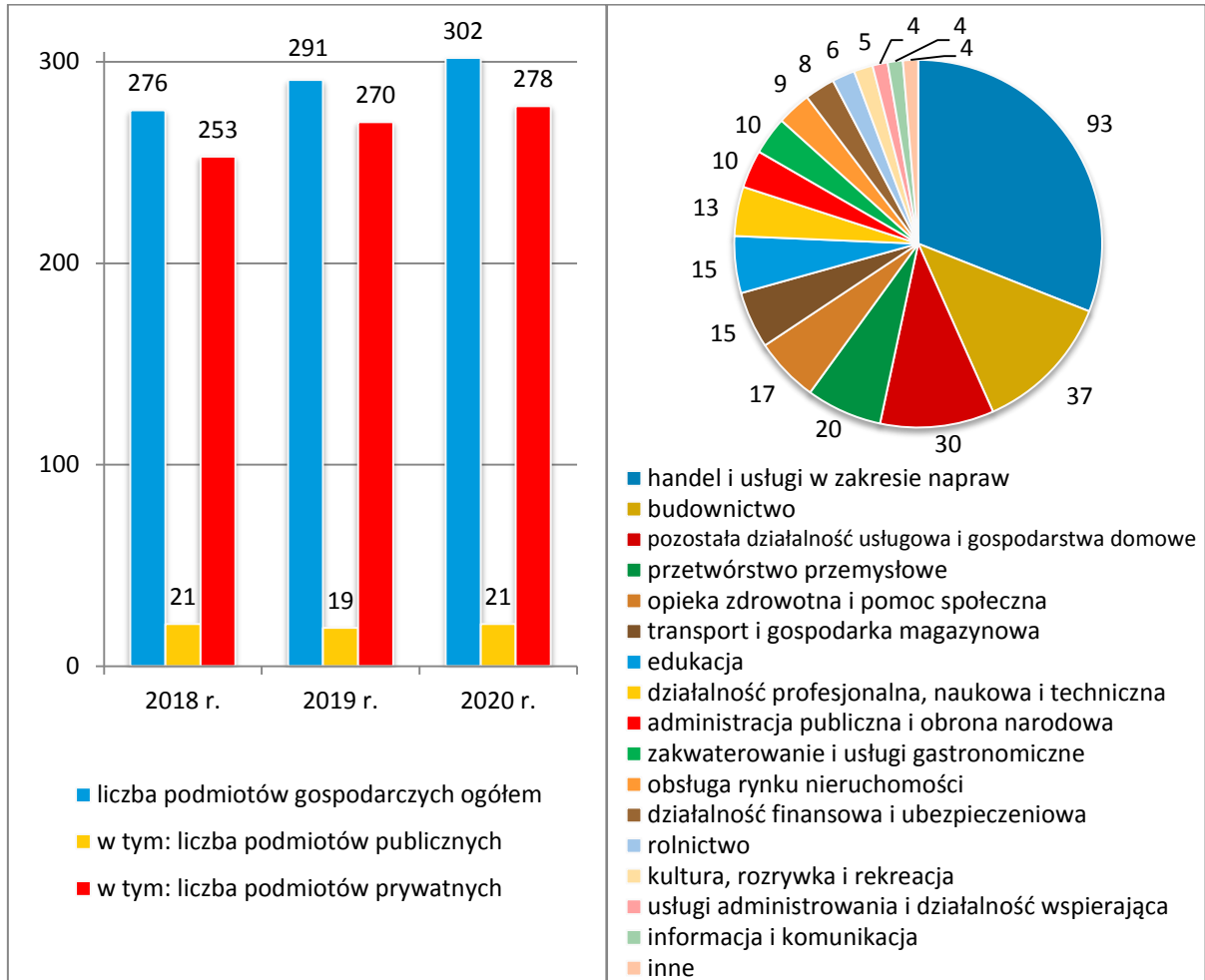
Na terenie gminy znajdują się udokumentowane zasoby złóż mineralnych. Jest to głównie ziemia krzemionkowa występująca w okolicach Zawichostu i Piotrowic.

W latach 2018-2020 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie stale zwiększała się (z 276 w 2018 r. do 302 w 2020 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (253 w 2018 r., 270 w 2019 r., 278 w 2020 r.).

W 2020 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (93 podmioty) i budownictwo (37). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2018-2020

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2020 roku

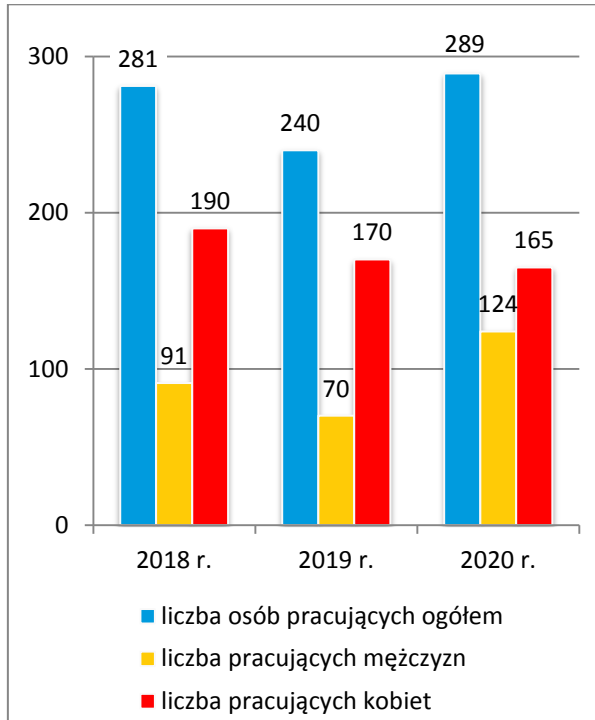
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku, po spadku rok wcześniej, wzrosła liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy (281 w 2018 r., 240 w 2019 r., 289 w 2020 r.; liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców wyniosła odpowiednio 63, 55 i 67). Wśród osób pracujących zdecydowaną większość stanowiły kobiety (190 w 2018 r., 170 w 2019 r., 165 w 2020 r.). Z kolei liczba osób bezrobotnych w gminie stale rosła (ze 153 w 2018 r. do 165 w 2020 r.). Wśród osób pozostających bez pracy nie występowały istotne różnice w podziale na płeć; w 2018 i 2020 roku nieznaczną większość stanowili mężczyźni (81 w 2018 r. i 83 w 2020 r.), a w 2019 roku kobiety (82).

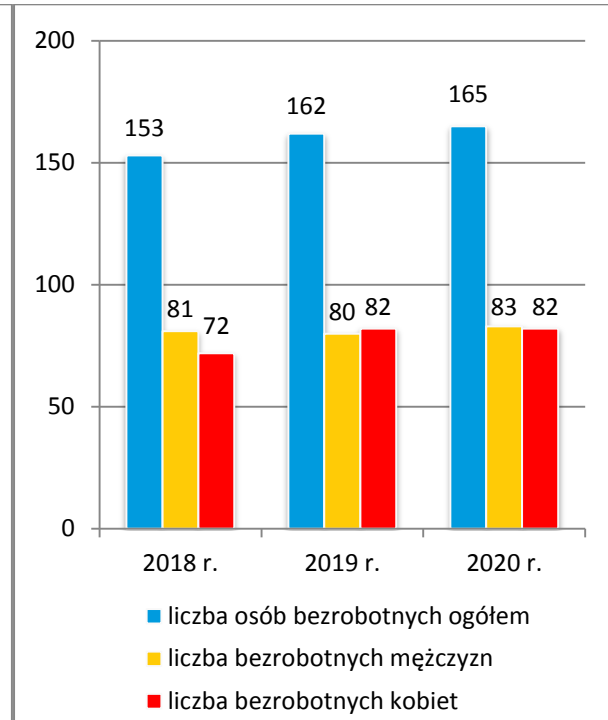
W latach 2018-2020 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zwiększał się z roku na rok (z 5,9% w 2018 r. do 6,6%, w 2020 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2018-2020*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2018-2020

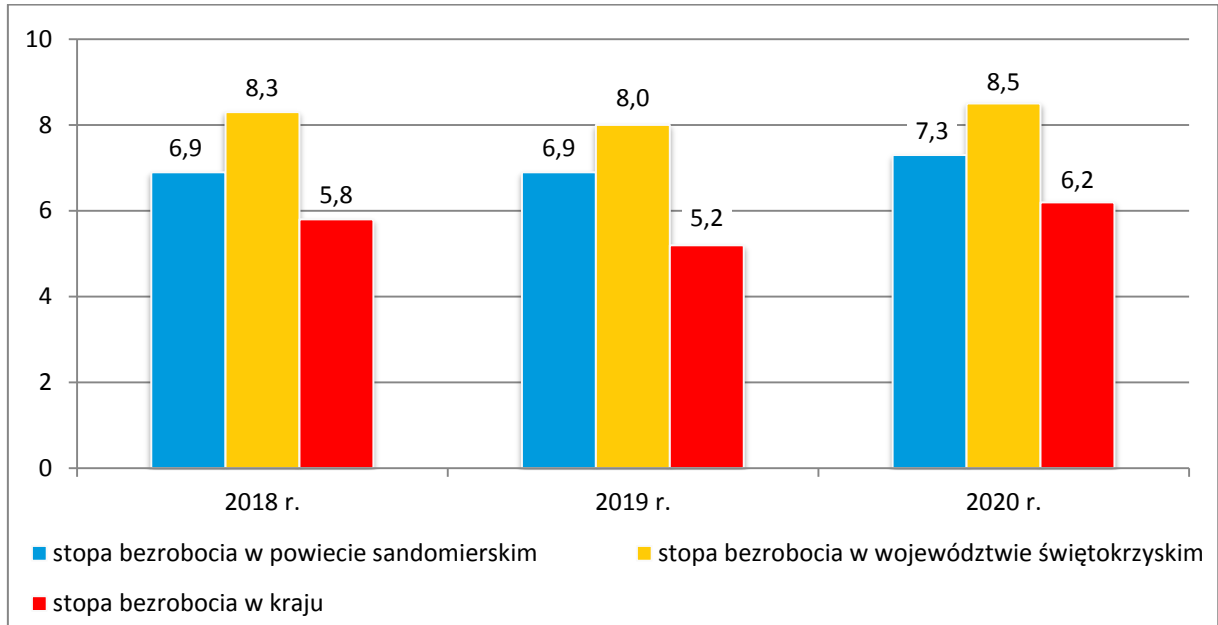

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2018-2020 stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim była wyższa niż w kraju lecz niższa niż w województwie świętokrzyskim. W 2020 roku nastąpił jej wzrost zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim, w województwie świętokrzyskim i w kraju w latach 2018-2020 (w %)

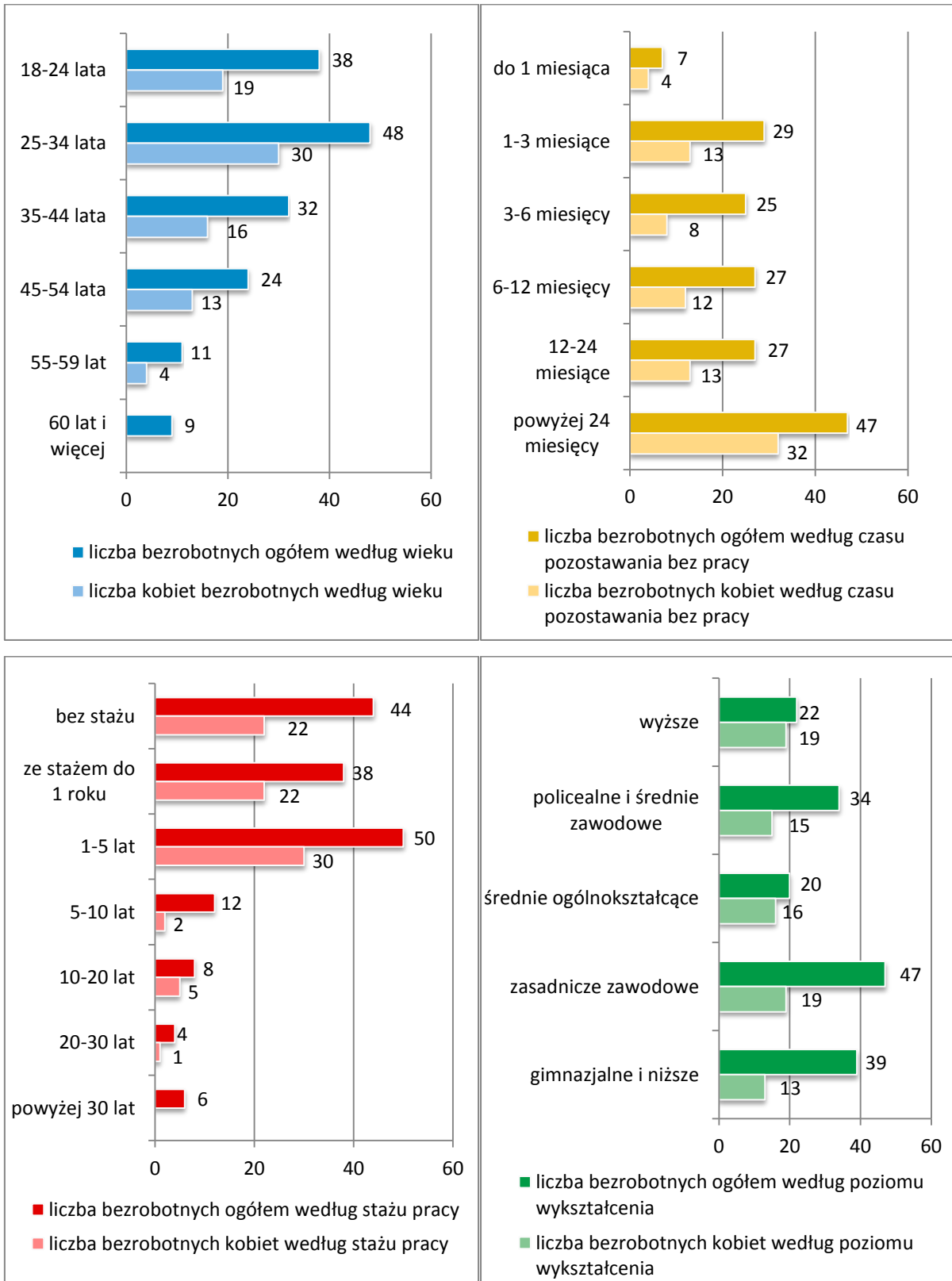

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2019 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (48 osób, w tym 30 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (47 osób, w tym 32 kobiety), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (50 osób, w tym 30 kobiet), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (47 osób, w tym 19 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu.

6. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Zawichost funkcjonują 2 szkoły podstawowe oraz 3 przedszkola połączone organizacyjnie w zespoły szkolno-przedszkolne. W 2020 roku w gminie otwarto żłobek Klub dziecięcy „Kraina Maluszka”.

W Zawichoście działa także prowadzony przez Starostę Powiatu Sandomierskiego Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy – placówka resocjalizacyjno-wychowawcza dla uczniów niedostosowanych społecznie, wymagających specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkoły i Przedszkoli w Zawichoście im. Ziemi Zawichojskiej	ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost
2.	Zespół Szkoły i Przedszkola w Czyżowie Szlacheckim im. Orła Białego	Czyżów Szlachecki 2, 27-630 Zawichost
3.	Samorządowe Przedszkole w Linowie	Linów 76, 27-630 Zawichost
4.	Klub Dziecięcy „Kraina Maluszka”	ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost
5.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. J. Korczaka w Zawichoście	ul. 11 Listopada 1, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół podstawowych na terenie gminy uczęszczało 279 uczniów, a do przedszkoli łącznie 104 dzieci. Zatrudnionych było 55 nauczycieli, w tym 45 w szkołach i 10 w przedszkolach.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, stołówki, biblioteki i sprzętu komputerowego, prowadzą dożywianie. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy logopedy.

Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań – tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy

profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Do działań profilaktycznych podejmowanych w placówkach oświatowych w gminie należą m.in. zajęcia z pedagogiem i psychologiem z Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Sandomierzu, warsztaty i projekcje filmów. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych. Równocześnie pedagodzy wskazują na istotne braki w wyposażeniu placówek oświatowych – w szkołach jest przestarzały sprzęt komputerowy. Dla rozwoju placówek oświatowych w gminie zasadne byłoby również doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, w tym tablice multimedialne, poprawienie sieci internetowej, modernizacja instalacji elektrycznej oraz zaplecza sportowego – boisk i placów zabaw.

7. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Zawichost są Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Zawichost.

Ośrodek Kultury prowadzi działalność kulturalną, z zakresu upowszechniania, tworzenia i ochrony kultury, w szczególności poprzez organizowanie wystaw i wernisaży, aranżowanie przedstawień teatralnych, koncertów i projekcji filmów, wspieranie imprez artystycznych i rozrywkowych, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego. Placówka prowadzi zajęcia i warsztaty artystyczne, koła zainteresowań, organizuje działalność zespołów muzycznych, tanecznych i folklorystycznych. Ośrodek zajmuje się również działalnością promocyjną, turystyczną oraz opiekuje zabytkami. Placówka zatrudnia 5 etatowych pracowników i szacuje się, że z jej oferty korzysta ok. 4.300 osób rocznie. Ośrodek współpracuje z placówkami oświatowymi, sołectwami, instytucjami kościelnymi oraz z organizacjami działającymi w gminie.

Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do jej zadań należy w

szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnością.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku księgozbiór biblioteki liczył 25.761 woluminów, liczba czytelników wyniosła 422, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 5.908 woluminów. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z 7 komputerów, w tym z 4 z dostępem do sieci Internet.

Obok podstawowej działalności Biblioteka prowadzi działania kulturalno-oświatowe i promocyjne. Należą do nich głównie wystawy, spotkania, konkursy i lekcje biblioteczne. Placówka bierze również udział w projektach umożliwiających popularyzację kultury, np. zrealizowany w 2020 roku w ramach programu „Kultura w sieci” projekt ocalenia od zapomnienia legend, sensacji historycznych, literackich i obyczajowych związanych z Ziemią Zawichojską.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście	ul. S. Żeromskiego 33, 27-630 Zawichost
2.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Zawichost	ul. S. Żeromskiego 33, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Gmina Zawichost posiada różnorodny kalendarz imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do ważniejszych imprez organizowanych w gminie należą: Gminne Święto Plonów, Zawichojskie Mikołajki, Wianki, Dziecięcy turniej recytatorski – Poezjonik, Bieg Świętojański.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Kompleks boisk sportowych „Orlik”	ul. Szkolna 15, 27-630 Zawichost
2.	Boisko piłkarskie	Linów, 27-630 Zawichost
3.	Siłownia	Rynek Duży, 27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Gmina Zawichost posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe o znacznej wartości, pozwalające na rozwój na jej terenie turystyki weekendowej i wypoczynku wakacyjnego. Blisko połowa jej obszaru objęta jest strefą krajobrazu chronionego, a dużą atrakcją stanowi spływ Wisłą i wąwozy lessowe. Inne ciekawostki turystyczne w gminie to m.in. wodowskaz, bunkier z czasów I wojny światowej, pałac w Czyżowie Szlacheckim. Przez gminę przebiegają wytyczone szlaki turystyczne, m.in. żółty szlak rowerowy z Sandomierza do Solca nad Wisłą, czerwony szlak pieszy z Gołszyc do Piotrowic.

8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Zawichost funkcjonuje 1 zakład opieki zdrowotnej, prowadzone są 2 prywatne praktyki lekarskie oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze Zdrowie” Jolanta Figiel, Andrzej Hołody Spółka Jawna w Zawichoście	ul. Rynek Duży 4a, 27-630 Zawichost
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim	Czyżów Szlachecki 1, 27-630 Zawichost
3.	Specjalistyczna Praktyka Lekarska w Zawichoście, lek. med. Jolanta Figiel	ul. Rynek Duży 4a, 27-630 Zawichost
4.	Prywatny Gabinet Lekarski w Zawichoście, lek. med. Andrzej Hołody	ul. Rynek Duży 4a, 27-630 Zawichost
5.	Apteka „Słoneczna” w Zawichoście	ul. Rynek Duży 5, 27-630 Zawichost

6. Apteka „Nova” w Zawichoście

ul. Żeromskiego 16,
27-630 Zawichost

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018-2020 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok (24.336 w 2018 r., 24.529 w 2019 r., 24.631 w 2020 r.), podobnie jak liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (25.180 w 2018 r., 25.369 w 2019 r., 25.427 w 2020 r.). Na terenie gminy brakuje lekarzy specjalistów, takich jak: kardiolog, neurolog i laryngolog.

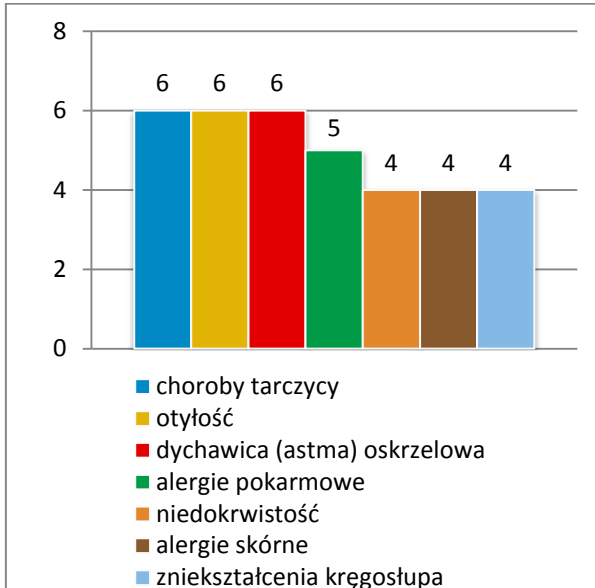
Specjalistyczne świadczenia zdrowotne (w tym w warunkach zamkniętych) oraz opiekę nocną i świąteczną dla mieszkańców gminy realizuje Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego w Sandomierzu (ul. Schinzla 13, 27-600 Sandomierz).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: choroby tarczycy, otyłość i dychawica (astma) oskrzelowa (po 6), alergie pokarmowe (5), niedokrwistość, alergie skórne, zniekształcenia kręgosłupa (po 4), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, zaburzenia rozwoju (3). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (290 osób), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (70), cukrzycę (50), niedokrwistość (35), choroby tarczycy (33), przewlekłe choroby układu trawiennego (30), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (22), choroby obwodowego układu nerwowego (13) i nowotwory (11).

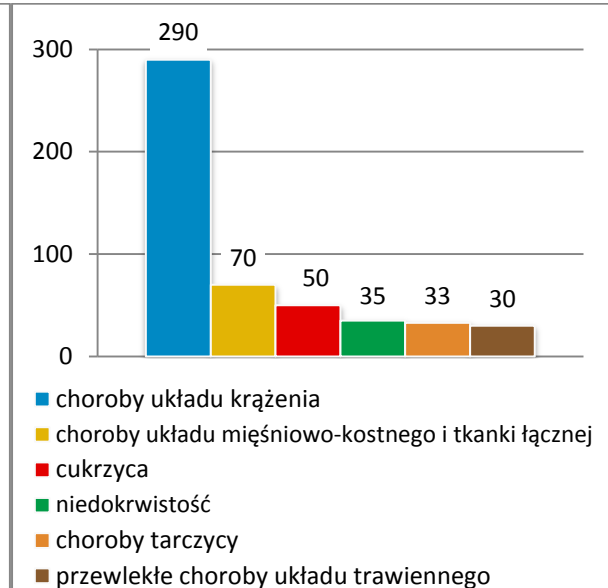
Na koniec 2020 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 1.513, w tym 333 dzieci.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2020 roku

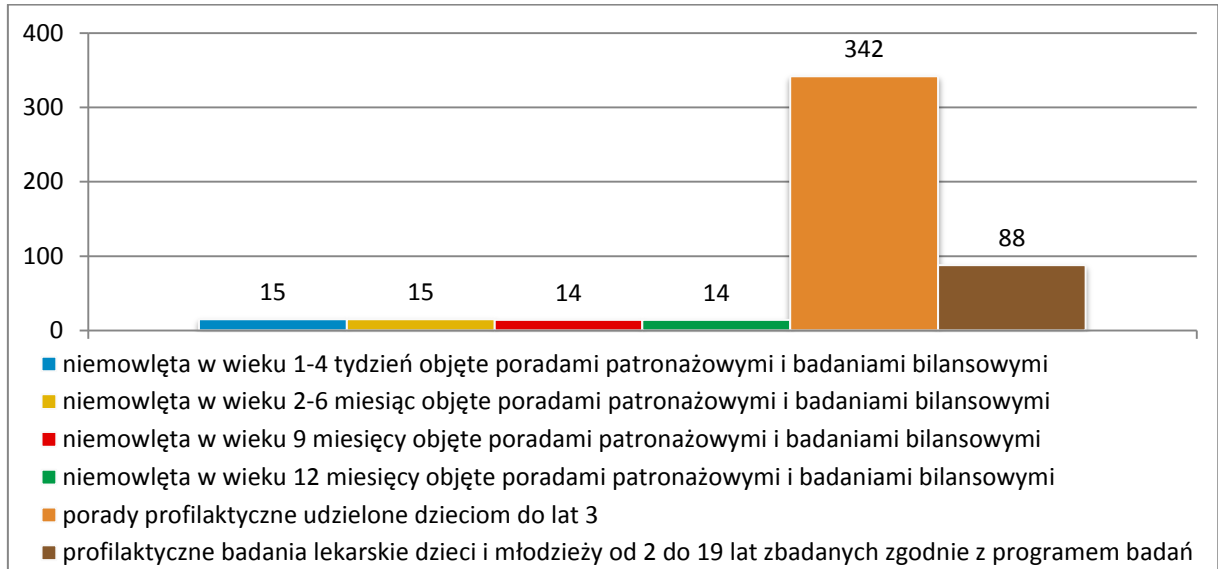
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2020 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim.

W 2020 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2020 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czyżowie Szlacheckim.

W 2020 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 15 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 15 niemowląt od 2 do 6 miesiąca, 14 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 14 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia wyniosła 205. Dzieci do lat 3 objęto 342 poradami profilaktycznymi, natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 88 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

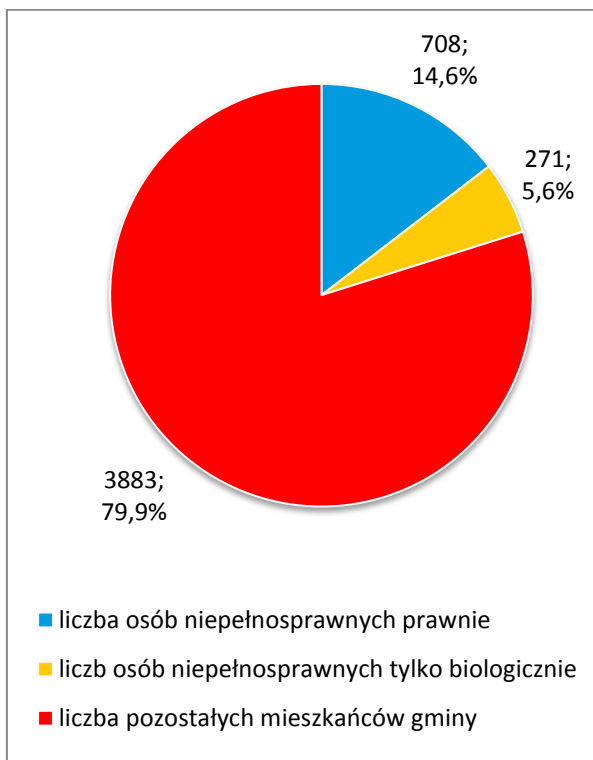
Mimo upływu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Zawichost mieszkało 979 osób niepełnosprawnych, w tym 454 mężczyzn i 525 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby

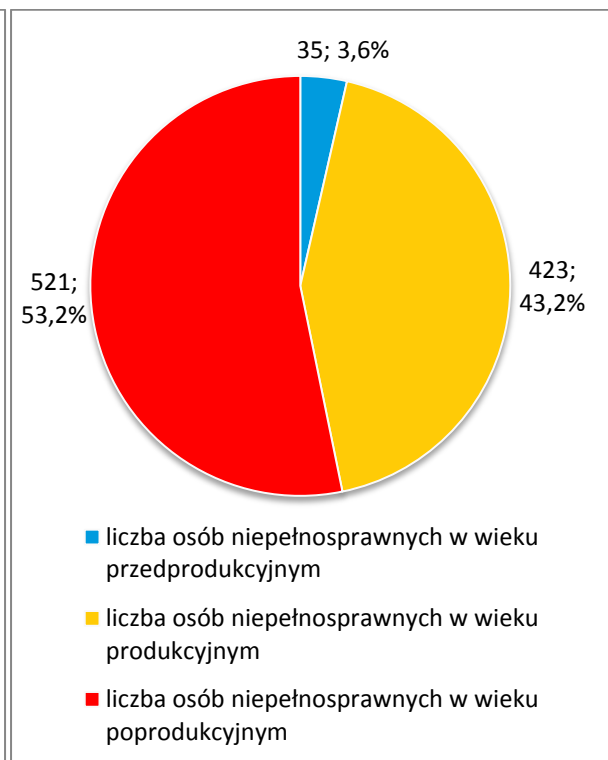
niepełnosprawne prawnie (708 osób, tj. 72,3%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 271 osób (27,7%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 20,1%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku poprodukcyjnym (521 osób, tj. 63,8%) i produkcyjnym (423 osoby, tj. 31,5%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

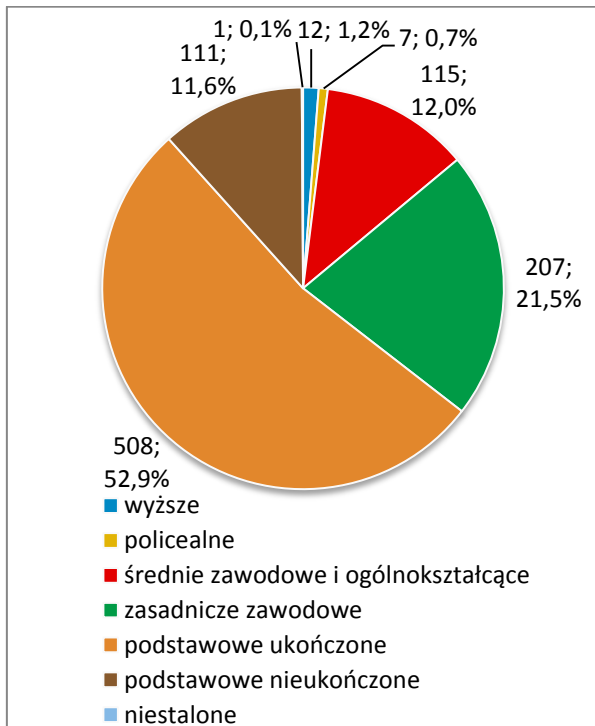
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 15,8% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 50,2%.

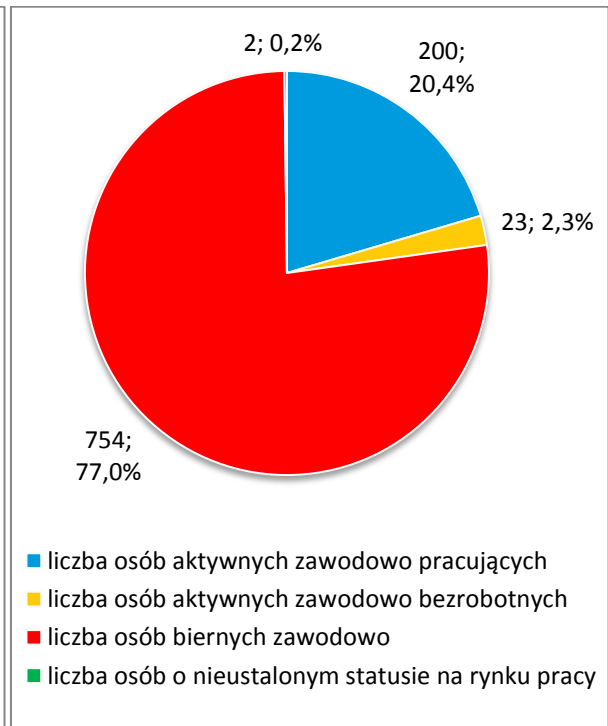
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (508 osób, tj. 52,9%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (754 osoby, tj. 77%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

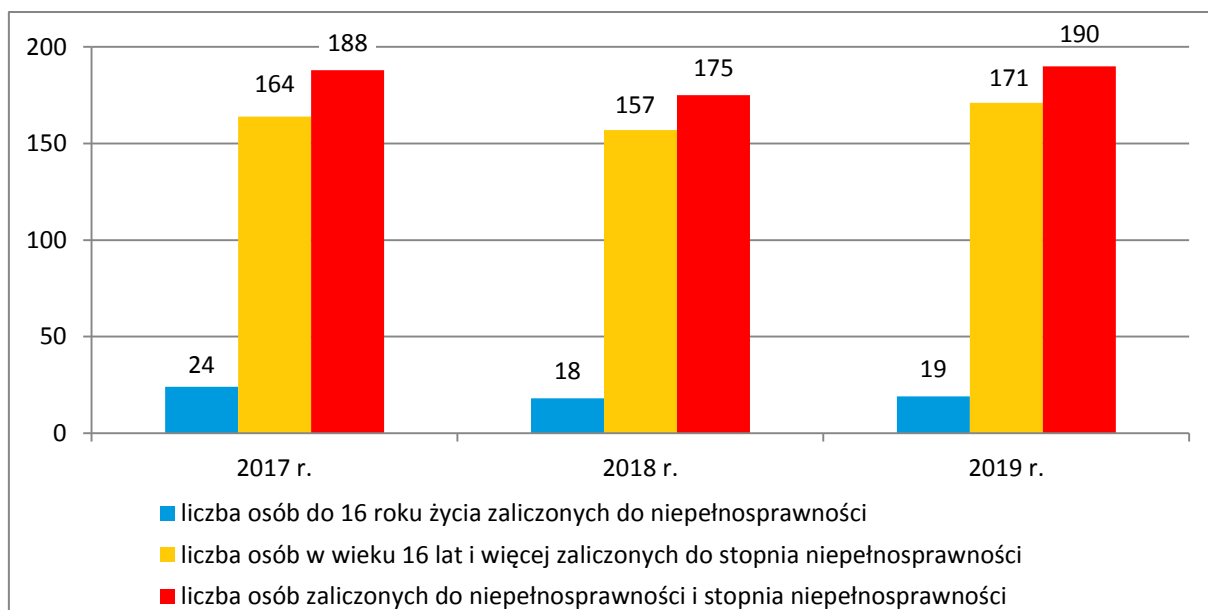
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Zawichost zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu. Według jego danych, w latach 2018-2019 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) była niższa niż w 2017 roku (24 w 2017 r., 18 w 2018 r., 19 w 2019 r.), natomiast liczba wydanych w orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia) ulegała wahaniom (164 w 2017 r., 157 w 2018 r., 171 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Sandomierzu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu.

9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają

negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

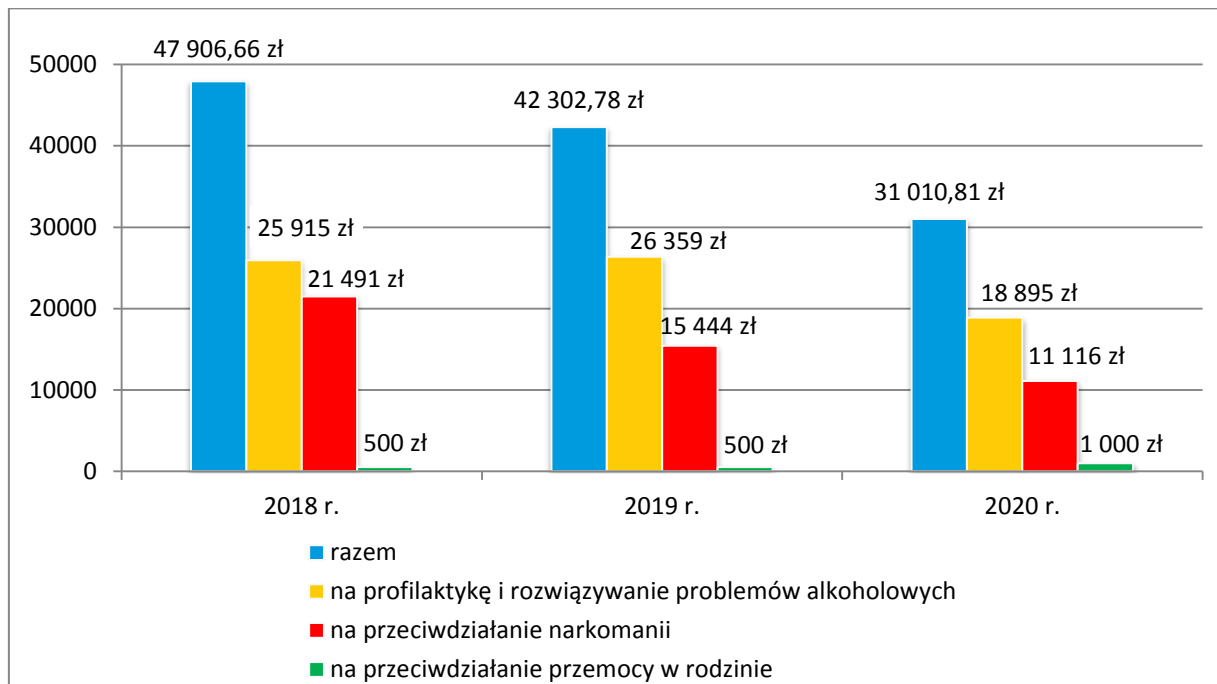
		w Polsce	w 100-tys. miście	w 25-tys. miście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Zawichost w latach 2017-2019.

Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020

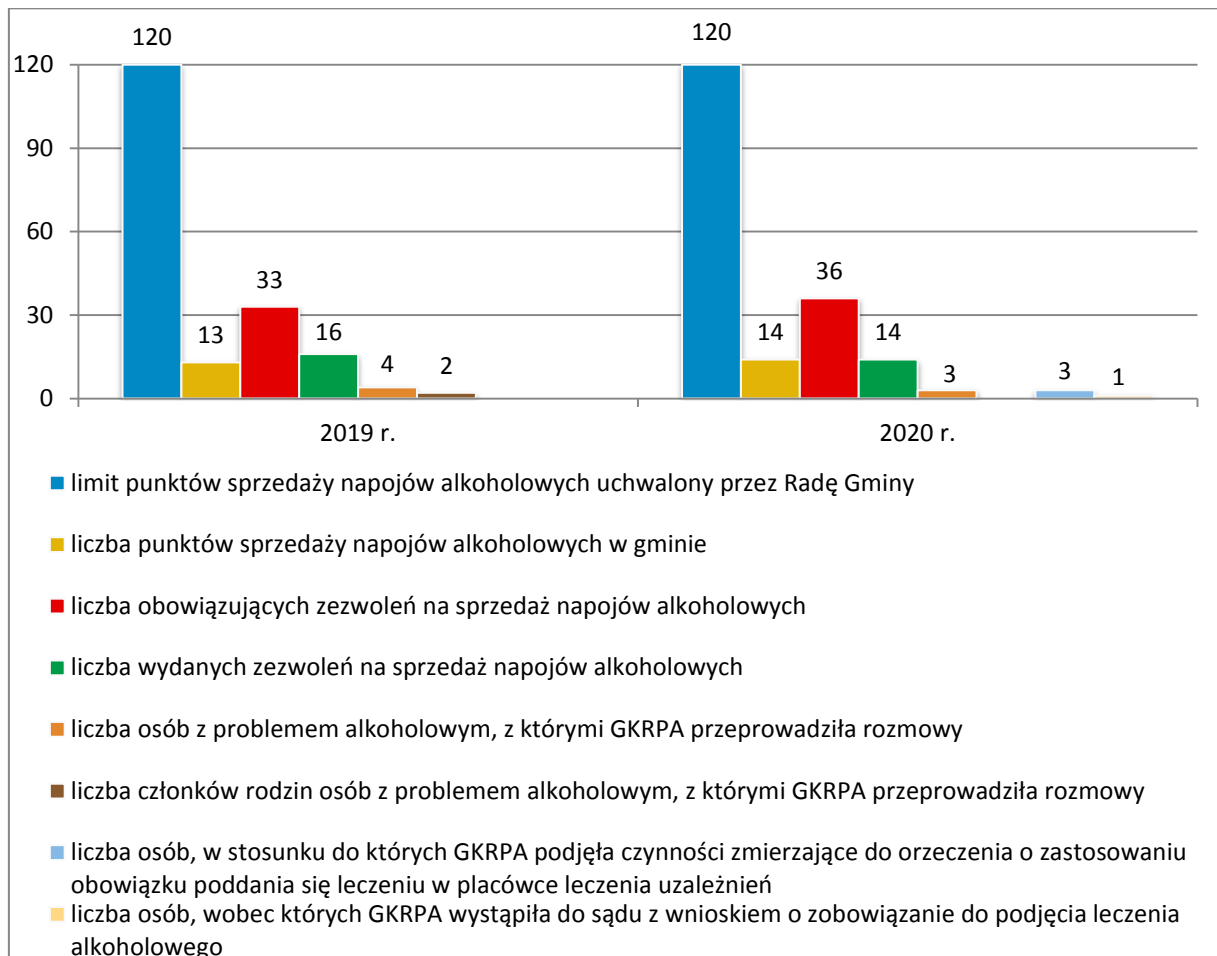

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W latach 2018-2020 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie zmniejszała się z roku na rok (z 47.906,66 zł w 2018 r. do 31.010,81 zł w 2020 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Zawichost, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz integracją społeczną osób uzależnionych. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2019-2020

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W latach 2019-2020 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był taki sam (po 120), a liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie podobna (13 w 2019 r., 14 w 2020 r.). W 2020 roku liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych nieznacznie wzrosła w stosunku do 2019 roku (z 33 w 2019 r. do 36 w 2020 r.), a liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych spadła (z 16 w 2018 r. do 14 w 2020 r.).

W latach 2019-2020 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, była podobna (4 w 2019 r., 3 w 2020 r.). W 2019 roku Komisja przeprowadzała również rozmowy z członkami rodzin osób z problemem alkoholowym (z 2 osobami).

W 2020 roku GKRPA podejmowała także czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 3 osób) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (wobec 1 osoby). Warto dodać, że w latach 2019-2020 członkowie GKRPA nie kontaktowali się z osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz sprawcami przemocy w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Zawichoście – Punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także gminne placówki oświatowe, gminne instytucje kultury, Świetlice środowiskowe w Chrapanowie, Dziurowie i Podszynie oraz Komisariat Policji w Dwikozach, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Leczenia Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Interwencji Kryzysowej, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Zespół Interdyscyplinarny w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
Świetlica środowiskowa w Chrapanowie	Chrapanów, 27-630 Zawichost
Świetlica środowiskowa w Dziurówie	Dziurów, 27-630 Zawichost
Świetlica środowiskowa w Podszynie	Podszyn, 27-630 Zawichost
Komisariat Policji w Dwikozach	ul. Spółdzielcza 11, 27-620 Dwikozy
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień – Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu	ul. Wiejska 17, 39-400 Tarnobrzeg
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Leczenia Uzależnień w Sandomierzu	ul. Schinzla 13, 27-600 Sandomierz
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu	ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz
Punkt Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu	ul. Żydowska 6c, 27-600 Sandomierz
Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu	ul. Mickiewicza 30, 27-600 Sandomierz
Sąd Rejonowy w Sandomierzu	ul. Kościuszki 2a, 27-600 Sandomierz
Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu	ul. Koseły 22, 27-600 Sandomierz

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

W latach 2019-2020 Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w Zawichoście objął wsparciem odpowiednio 7 i 14 osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 7 i 7 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 2 i 2 osoby doznające przemocy w rodzinie oraz, w 2019 roku, 2 osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawichoście wynika, że w latach 2018-2019 wsparciem z powodu alkoholizmu objęto po 1 osobie, a w 2020 roku 2 osoby. Jednocześnie Ośrodek nie świadczył pomocy osobom zmagającym się z problemami narkomanii i przemocy w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście zapewniał również obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego. W latach 2019-2020 procedurę „Niebieskie Karty” prowadzono w odpowiednio 17 i 16 rodzinach.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i świetlicach środowiskowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych oraz zajęć w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Zawichost zjawisko bezdomności ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. W latach 2018-2019, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem po 1 osobie, a w 2020 roku 3 osoby.

Osoby bezdomne kierowane są do placówek zapewniających schronienie, jak również mogą być im udzielane świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych.

Gmina Zawichost kieruje osoby bezdomne do: Domu im. Błogosławionej Matki Teresy z Kalkuty w Tarnobrzegu (ul. Zwierzyniecka 22a, 39-400 Tarnobrzeg), Domu dla Bezdomnych Caritas Diecezji Sosnowieckiej w Będzinie (ul. Energetyczna 10, 42-504 Będzin) oraz Schroniska dla bezdomnych w Morawianach (Morawiany 2, 28-512 Bejsce) – ta placówka zapewnia też usługi opiekuńcze.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Zawichost czuwa Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu (ul. Mickiewicza 30, 27-600 Sandomierz), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Dwikozach (ul. Spółdzielcza 13, 27-620 Dwikozy).

Według danych Komisariatu Policji w Dwikozach, w latach 2019-2020 liczba przestępstw odnotowanych na terenie gminy Zawichost była wyższa niż w 2018 roku (odpowiednio 63 i 59 w latach 2019-2020 w stosunku do 47 w 2018 r.). Wśród nich dominowały przestępstwa polegające na uchylaniu się od płacenia alimentów (19 w 2018 r., 3 w 2019 r., 15 w 2020 r.), znęcaniu się nad rodziną (7 w 2018 r., 6 w 2019 r., 3 w 2020 r.), dokonywaniu oszustw (4 w 2018 r., po 5 w latach 2019-2020) i kradzieży mienia (1 w 2018 r., 10 w 2019 r., 3 w 2020 r.) oraz prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (1 w 2018 r., 7 w 2019 r., 5 w 2020 r.).

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w latach 2018-2020

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw		
	w 2018 r.	w 2019 r.	w 2020 r.
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	1	7	5
znęcanie się nad rodziną	7	6	3
kradzież z włamaniem	3	4	3
spowodowanie wypadku drogowego	1	3	0
kradzież mienia	1	10	3
naruszenie zakazu sądowego	0	0	1
uszkodzenie mienia	0	5	2
oszustwo	4	5	8
niealimentacja	19	3	15
uszkodzenie ciała	2	2	4
spowodowanie zagrożenia dla zdrowia i życia	0	0	2
posiadanie narkotyków	2	0	0
zamach samobójczy	0	0	1
nieumyślne spowodowanie śmierci	5	5	2
przywłaszczenie mienia	1	1	1
groźby karalne	0	6	1
naruszenie miru domowego	0	1	0
pobicie	1	3	0
znieważenie funkcjonariusza publicznego	0	1	1
poplecznictwo	0	1	1
zmiana wskazania drogomierza	0	0	3
fałszywe zeznania	0	0	1
zmuszanie	0	0	1
naruszenie tajemnicy korespondencyjnej	0	0	1

Źródło: Komisariat Policji w Dwikozach.

Miejscowościami najbardziej zagrożonymi przestępczością na terenie gminy w latach 2018-2020 były: Zawichost (21 przestępstw w 2018 r., 35 w 2019 r., 29 w 2020 r.), Linów (18 w 2018 r., 13 w 2019 r., 7 w 2020 r.) oraz Czyżów (5 w 2018 r., 7 w 2019 r., 5 w 2020 r.).

Funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorują sytuację we wszystkich obszarach mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Systematycznie udzielają mieszkańcom porad dotyczących m.in. mechanizmów

oszustw, bezpieczeństwa w sieci, przemocy domowej. Realizują także programy prewencyjne, m.in. dotyczące profilaktyki uzależnień.

Istotne znaczenie dla mieszkańców gminy ma również bezpieczeństwo pożarowe. Na jej terenie funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Zawichoście, Chrapanowie, Czyżowie Szlacheckim, Dziurówie, Linowie, Piotrowicach, Podszynie i Wygodzie.

12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

W gminie Zawichost zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2020 roku kadrę OPS-u stanowiło 19 osób, w tym kierownik i 3 pracowników socjalnych. Wśród pracowników Ośrodka 9 osób posiadało wykształcenie wyższe, 3 pracowników socjalnych posiadało specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego, a 1 osoba specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną 1 pracownika socjalnego na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u w 2020 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	3
pozostali pracownicy	15

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

W latach 2018-2020 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie zwiększały się z roku na rok (z 8.158.912 zł w 2018 r. do 9.400.273 zł w 2020 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które wydatki wzrosły z 2.868.797 zł w 2018 roku do 4.053.453 zł w 2020 roku. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2018-2020

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2018 r.	w 2019 r.	w 2020 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	21.491	26.359	11.116
przeciwdziałanie alkoholizmowi	25.915	15.444	18.896
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	47.185	109.266	128.013
Ośrodki wsparcia	438.619	507.708	498.392
składki na ubezpieczenia zdrowotne	36,492	34.829	32.323
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	196.030	196.573	295.095
dodatki mieszkaniowe	10.281	10.728	9.989
zasiłki stałe	399.731	400.413	374.545

Ośrodek Pomocy Społecznej	422.130	489.326	476.102
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	56.998	54.527	68.433
pomoc w zakresie dożywiania	135.000	135.834	144.843
pozostała działalność	927.700	690.838	791.448
rodzina			
świadczenie wychowawcze	2.868.797	3.401.173	4.053.453
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2.175.500	2.243.773	2.160.729
wspieranie rodziny	195.848	177.711	181.857
rodziny zastępcze	4.557	6.312	6.312
działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	100.800	104.100	105.500
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	23.075	26.004	27.987
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	75.307	80.349	55.737
ogółem	8.161.456	8.711.267	9.440.770
w tym w budżecie OPS-u	7.589.843	8.070.679	8.846.640

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

W latach 2018-2020 liczba osób w gminie, którym udzielono pomocy i wsparcia, oraz liczba rodzin, którym przyznano świadczenie, spadała z roku na rok (z odpowiednio 300 i 179 w 2018 r. do 244 i 150 w 2020 r.). Po spadku w 2019 roku, w 2020 roku wzrosła liczba osób w rodzinie, które otrzymały świadczenie pieniężne (331 w 2018 r., 293 w 2019 r., 301 w 2020 r.), a liczba osób w rodzinie, którym przyznano świadczenie niepieniężne systematycznie zmniejszała się (z 225 w 2018 r. do 154 w 2020 r.).

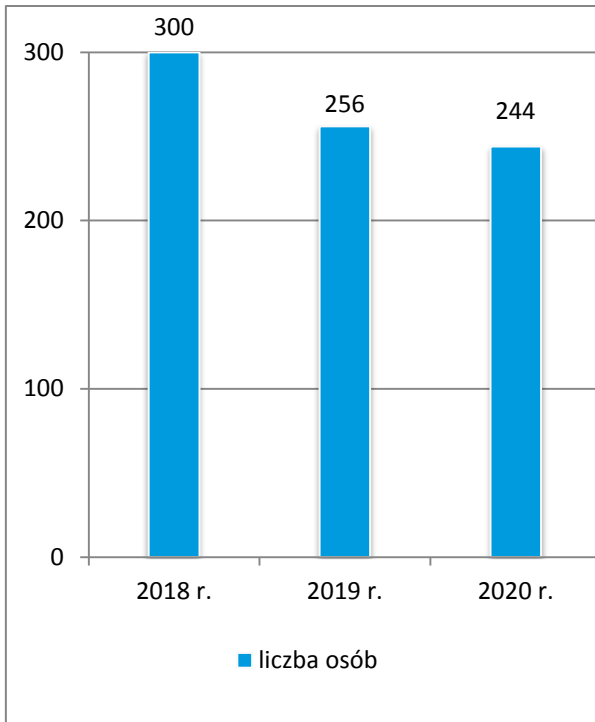
W analizowanym okresie liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy również spadała (z 179 w 2018 r. do 150 w 2020 r.), podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (z 410 w 2018 r. do 331 w 2020 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

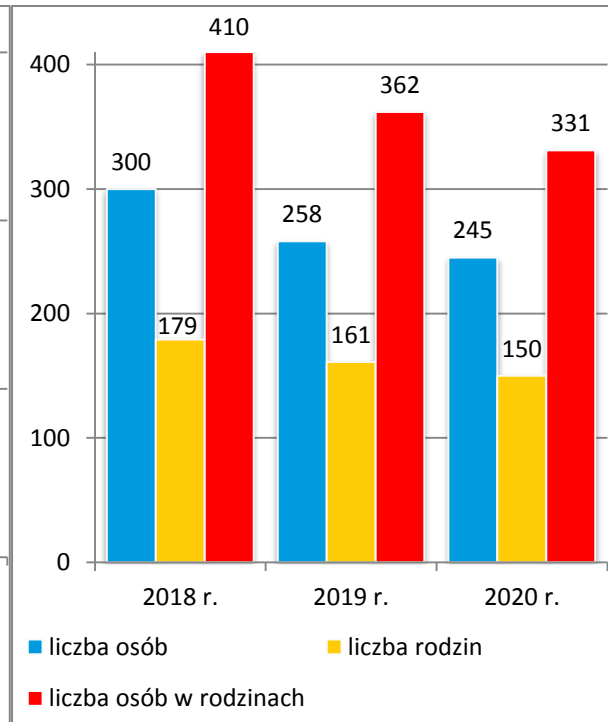
Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2018-2020 udzielono

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020

pomocy i wsparcia

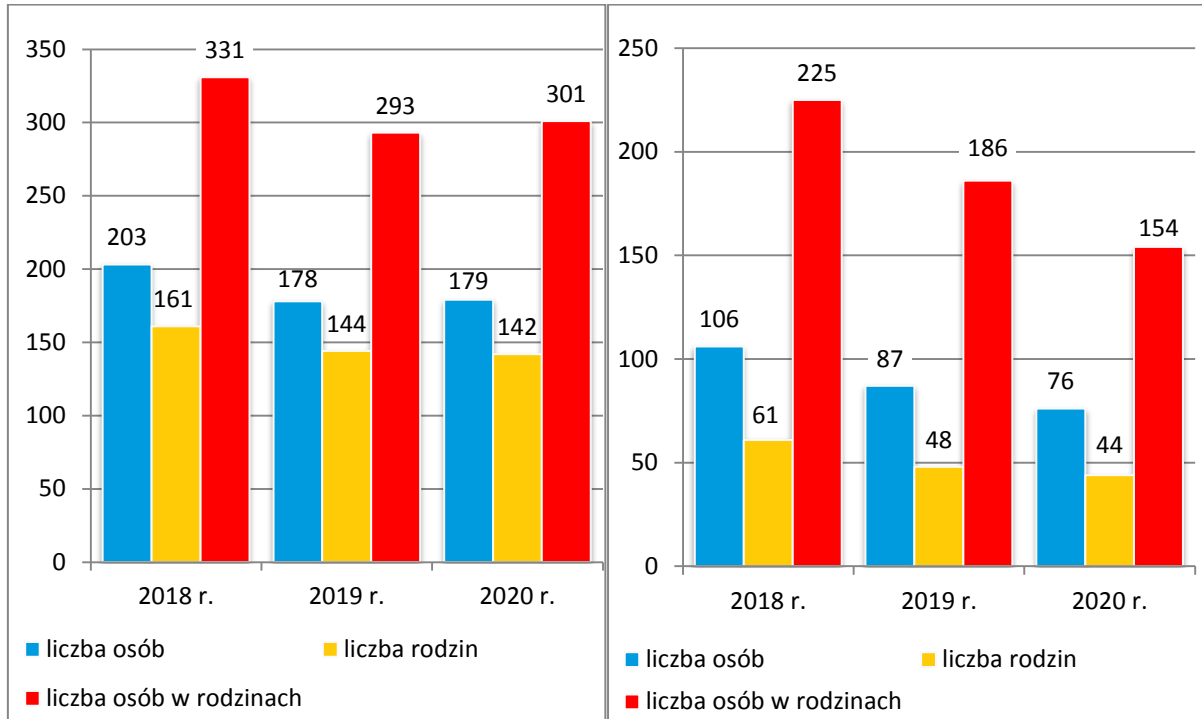
przyznano świadczenie

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020 przyznano świadczenie pieniężne

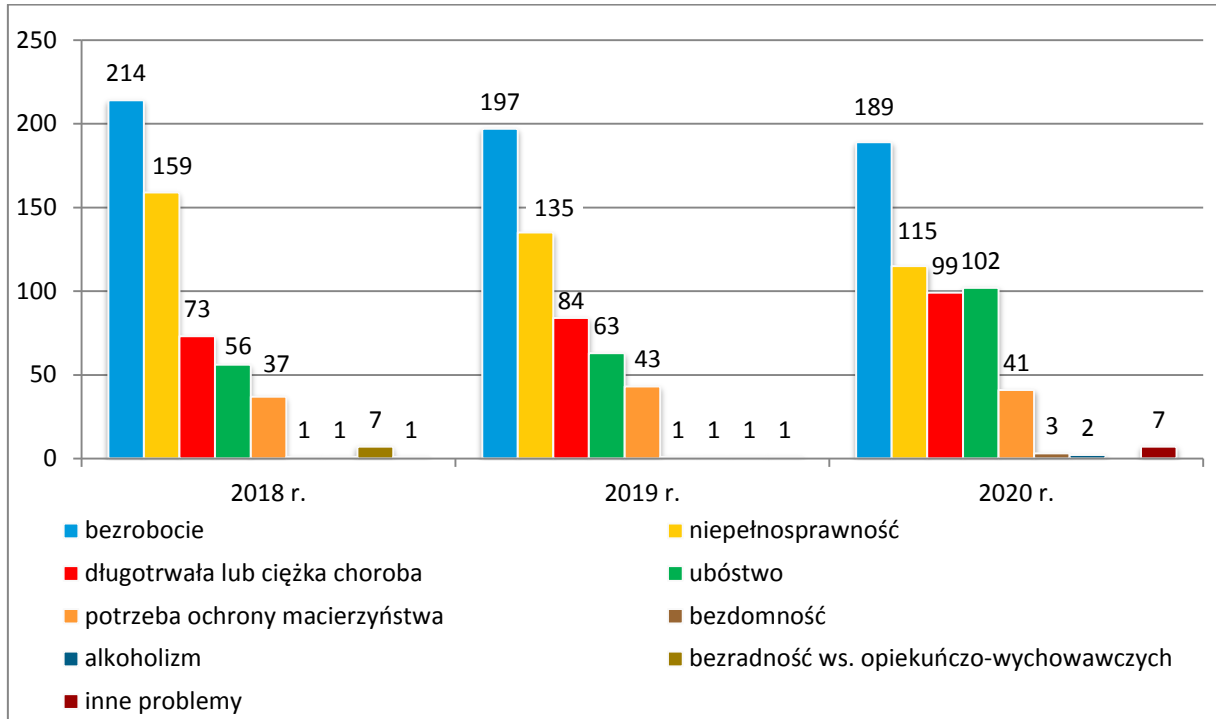
Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2018-2020 najliczniejsze grupy stanowiły osoby i rodziny dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz żyjące w ubóstwie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

W latach 2018-2020 stale zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (z 214 w 2018 r. do 189 w 2020 r.) i niepełnosprawności (ze 159 w 2018 r. do 115 w 2020 r.). Jednocześnie stale rosła liczba beneficjentów wsparcia w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą (z 73 w 2018 r. do 99 w 2020 r.) i ubóstwa (z 56 w 2018 r. do 102 w 2020 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2018-2020

formy świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
-----------------	-------------	-----------------

		2018 r.	2019 r.	2020 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
pieniężne	zasiłek stały	77	66	61	399.731	400.413	374.545
	zasiłek okresowy	78	65	66	36.572	182.817	259.575
	zasiłek celowy	82	78	92	112.196	116.206	139.662
niepieniężne	pośitek	97	203	151	28.912	23.443	145.000
	schronienie	0	2	3	0	661	27.650
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	1	0	0	2.500	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	2	4	4	47.185	109.266	128.013
	usługi opiekuńcze	0	0	2	0	0	8.208
usługi	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	8	8	8	56.998	54.527	59.731
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	147*	134*	120*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	2	4	X	X	X
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	12* (1)	7* (1)	9* (1)	X	X	X
	liczba dzieci w pieczy zastępczej/odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	(5) 100.800	(5) 104.100	(5) 105.500	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2018-2020 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości

kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W 2020 roku liczba osób nim objętych była wyższa niż w latach 2018-2019 (82 w 2018 r., 78 w 2019 r., 92 w 2020 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanego w latach 2017-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 r. Program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu dofinansowane są także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W latach 2018-2020 roku liczba osób objętych posiłkiem ulegała wahaniom (97 w 2018 r., 203 w 2019 r., 151 w 2020 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w latach 2018-2020 było także pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. Ich liczba w latach 2019-2020 była wyższa niż w 2018 roku (2 w 2018 r., po 4 w latach 2019-2020).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W 2020 roku liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była niższa niż w 2018 roku (402 w 2018 r., 120 w 2020 r.). Istotne znaczenie miało również świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W każdym roku objęto nimi po 8 osób.

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Z rodzinami wymagającymi wsparcia pracował asystent, pod opieką którego pozostawało 12 rodzin w 2018 roku, 7 rodzin w 2019 roku i 9 rodzin w 2020 roku. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej (za 5 dzieci w każdym roku 2018 - 2020 r.).

W gminie był też realizowany rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Jego koordynacją zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W 2019 roku wydano 125 kart, w tym 86 dla rodziców i 39 dla dzieci, a w 2020 roku 18 kart, w tym 12 dla rodziców i 6 dla dzieci.

Ośrodek realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W 2019 roku procedurę „Niebieskie Karty” prowadzono w 17 rodzinach, odbyły się 3 posiedzenia Zespołu oraz 24 spotkania grup roboczych, w których uczestniczyły osoby doświadczające przemocy i stosujące przemoc.

W latach 2018-2020 OPS realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze. Wzrost liczby przyznanych świadczeń wynikał m.in. ze zmiany przepisów, które od 1 lipca 2019 roku umożliwiły pobieranie świadczenia również na pierwsze dziecko w rodzinie.

W latach 2018-2020 OPS zajmował się również przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba zmniejszyła się z roku na rok (z 9.686 w 2018 r. do 8.628 w 2020 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych (z 6.155 w 2018 r. do 5.408 w 2020 r.). Jednocześnie po wzroście w 2019 roku, w 2020 roku spadła liczba zasiłków pielęgnacyjnych (2.753 w 2018 r., 2.798 w 2019 r., 2.602 w 2020 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2018-2020

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
--	---------	---------	---------

zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	6.155	5.804	5.408
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.753	2.798	2.602
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	106	131	129
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	423	437	392
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	35	26	21
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	214	169	76
ogółem			
liczba świadczeń	9.686	9.365	8.628
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	190	130	108
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	1	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

W analizowanym okresie OPS przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2018-2020 OPS wypłacił odpowiednio 190, 130 i 108 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 100.964, 80.240 i 66.960 zł.

W 2018 roku Ośrodek przyznał 1 jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2019-2020 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była nieco mniejsza niż w 2018 roku (27 w 2018 r., 23 w 2019 r., 24 w 2020 r.), a liczba świadczeń spadała z roku na rok (z 403 w 2018 r. do 356 w 2020 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	27	23	24
liczba przyznanych świadczeń	403	375	356
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	148.308	137.510	137.810

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Zawichost, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonują: Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Piotrowicach, 3 placówki wsparcia dla seniorów (w Linowie, Czyżowie Szlacheckim i Piotrowicach) oraz 3 świetlice środowiskowe (w Chrapanowie Dziurowie i Podszynie). Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście, ul. Szkolna 8, 27-630 Zawichost	Zakres oferowanych usług: wsparcie dzienne w formie terapii zajęciowej oraz opieki medycznej i psychologicznej, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie najbardziej samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby chore psychicznie i z zaburzeniami psychicznymi.

<p>Warsztaty Terapii Zajęciowej w Piotrowicach, Piotrowice 18, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i zdrowotna zmierzająca do wszechstronnego rozwoju, zwiększenia samodzielności, w tym zawodowej, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.</p>
<p>Dzienny Dom Senior+ w Linowie, Linów 217, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego oferująca zajęcia integracyjne, poradnictwo, wyjazdy i imprezy okolicznościowe, terapię zajęciową. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym, z niepełnosprawnością, samotne.</p>
<p>Klub Senior+ w Czyżowie Szlacheckim, Czyżów Szlachecki 16b, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego oferująca zajęcia integracyjne, poradnictwo, wyjazdy i imprezy okolicznościowe, terapię zajęciową. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym, z niepełnosprawnością, samotne.</p>
<p>Klub Senior+ w Piotrowicach, Piotrowice 26, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego oferująca zajęcia integracyjne, poradnictwo, wyjazdy i imprezy okolicznościowe, terapię zajęciową. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym, z niepełnosprawnością, samotne.</p>
<p>Świetlica środowiskowa w Chrapanowie</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, wskazywanie pozytywnych wzorców, zagospodarowanie czasu wolnego Kategoria klienta: dzieci zaniedbane wychowawczo z rodzin z problemami.</p>
<p>Świetlica środowiskowa w Dziurowie, Dziurów 41, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, wskazywanie pozytywnych wzorców, zagospodarowanie czasu wolnego Kategoria klienta: dzieci zaniedbane wychowawczo z rodzin z problemami.</p>
<p>Świetlica środowiskowa w Podszynie, Podszyn, 27-630 Zawichost</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, wskazywanie pozytywnych wzorców, zagospodarowanie czasu wolnego Kategoria klienta: dzieci zaniedbane wychowawczo z rodzin z problemami.</p>

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz</p>	<p>Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.</p>
<p>Punkt Poradnictwa Specjalistycznego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna i prawna, pomoc socjalna, działania interwencyjne. Kategoria klienta: rodziny wymagające wsparcia.</p>
<p>Punkt Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu, ul. Żydowska 6c, 27-600 Sandomierz</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna i prawna, pomoc interwenta kryzysowego Kategoria klienta: osoby doświadczające</p>
<p>Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu, ul. Czyżewskiego 1, 27-600 Sandomierz</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chore.</p>
<p>Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Różanieckiej, 37-613 Ruda Różaniecka 53</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.</p>
<p>Dom Pomocy Społecznej w Zochcinku, Zochcinek 42, 27-500 Opatów</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.</p>
<p>Domy dla dzieci i Młodzieży w Łoniowie, Łoniów 151, 27-670 Łoniów</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, innowacyjna forma opieki zastępczej, opieka psychologiczna, logopedyczna i pedagogiczna, pobyty interwencyjne. Kategoria klienta: dzieci i młodzież całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Dom im. Błogosławionej Matki Teresy z Kalkuty w Tarnobrzegu, ul. Zwierzyniecka 22a, 39-400 Tarnobrzeg</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, pomoc, wsparcie psychologiczne. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>

<p>Dom dla Bezdomnych Caritas Diecezji Sosnowieckiej w Będzinie, ul. Energetyczna 10, 42-504 Będzin</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, pomoc socjalna, wsparcie psychologiczne. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>
<p>Schronisko dla Bezdomnych w Morawianach, Morawiany 2, 28-512 Bejsce</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, pomoc socjalna i medyczna, wsparcie psychologiczne; usługi opiekuńcze. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu, ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz</p>	<p>Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.</p>

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście.

13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności są organizacje pozarządowe. Stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Zawichost zarejestrowanych jest 14 organizacji pozarządowych, a jej samorząd posiada uchwalany corocznie program współpracy z

organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Do priorytetowych działań publicznych gminy wskazanych w programie uchwalonym w 2020 roku należały zadania z zakresu m.in.: pomoc mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, podejmowanie działań prowadzących do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej i wyrównywanie ich szans w szczególności w zakresie samodzielnego i aktywnego życia, edukacji i zatrudnienia, tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności osób starszych, organizowanie pomocy osobom bezdomnym i osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, aktywizacja osób pozostających bez pracy oraz wspomaganie rodzin.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działalności
1.	Stowarzyszenie „Człowiek Człowiekowi” , ul. Świętokrzyska 15, 27-630 Zawichost	Ochrona interesów i praw osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywanie ich szans życiowych.
2.	Stowarzyszenie „Spełnić Marzenia” , ul. Żeromskiego 35, lok. 11, 27-630 Zawichost	Wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej, pracy socjalnej, ochrony i promocji zdrowia, upowszechniania i rozwoju kultury, na rzecz aktywizowania osób bezrobotnych i wykluczonych, praca z młodzieżą, integracja seniorów oraz organizowanie wypoczynku.
3.	Stowarzyszenie „Wspólne Dąbie” , Dąbie 43, 27-630 Zawichost	Organizacja życia społeczno-kulturalnego mieszkańców.
4.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Czyżów Szlachecki , Czyżów Szlachecki 47, 27-630 Zawichost	Działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności lokalnych.
5.	Towarzystwo Wiedzy Powszechnej Oddział Regionalny w Sandomierzu , ul. Sportowa 5/12, 27-630 Zawichost	Upowszechnianie wiedzy ogólnej i zawodowej, podnoszenie poziomu wykształcenia i kultury społeczeństwa; zapobieganie patologiom społecznym, prowadzenie działalności edukacyjnej i resocjalizacyjnej.
6.	Polski Związek Wędkarski, Okręg w Tarnobrzegu, Koło Nr 21 w Zawichoście , ul. Słoneczna, 27-630 Zawichost	Działalność w zakresie zagospodarowania i ochrony wód oraz upowszechnianie różnych form rekreacji.

7.	Klub Sportowy „Powiśle”, ul. Nadwiślańska 1, 27-630 Zawichost	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zawichoście, ul. Żeromskiego 12, 27-630 Zawichost	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
9.	Straż Pożarna w Chrapanowie, Chrapanów 88, 27-630 Chrapanów	
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Czyżowie Szlacheckim, Czyżów Szlachecki 73, 27-630 Czyżów Szlachecki	
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dziurowie, Dziurów 41, 27-630 Dziurów	
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Linowie, Linów 217, 27-630 Linów	
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Piotrowicach, Piotrowice 96, 27-630 Piotrowice	
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Podszynie, Podszyn 33, 27-630 Zawichost	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

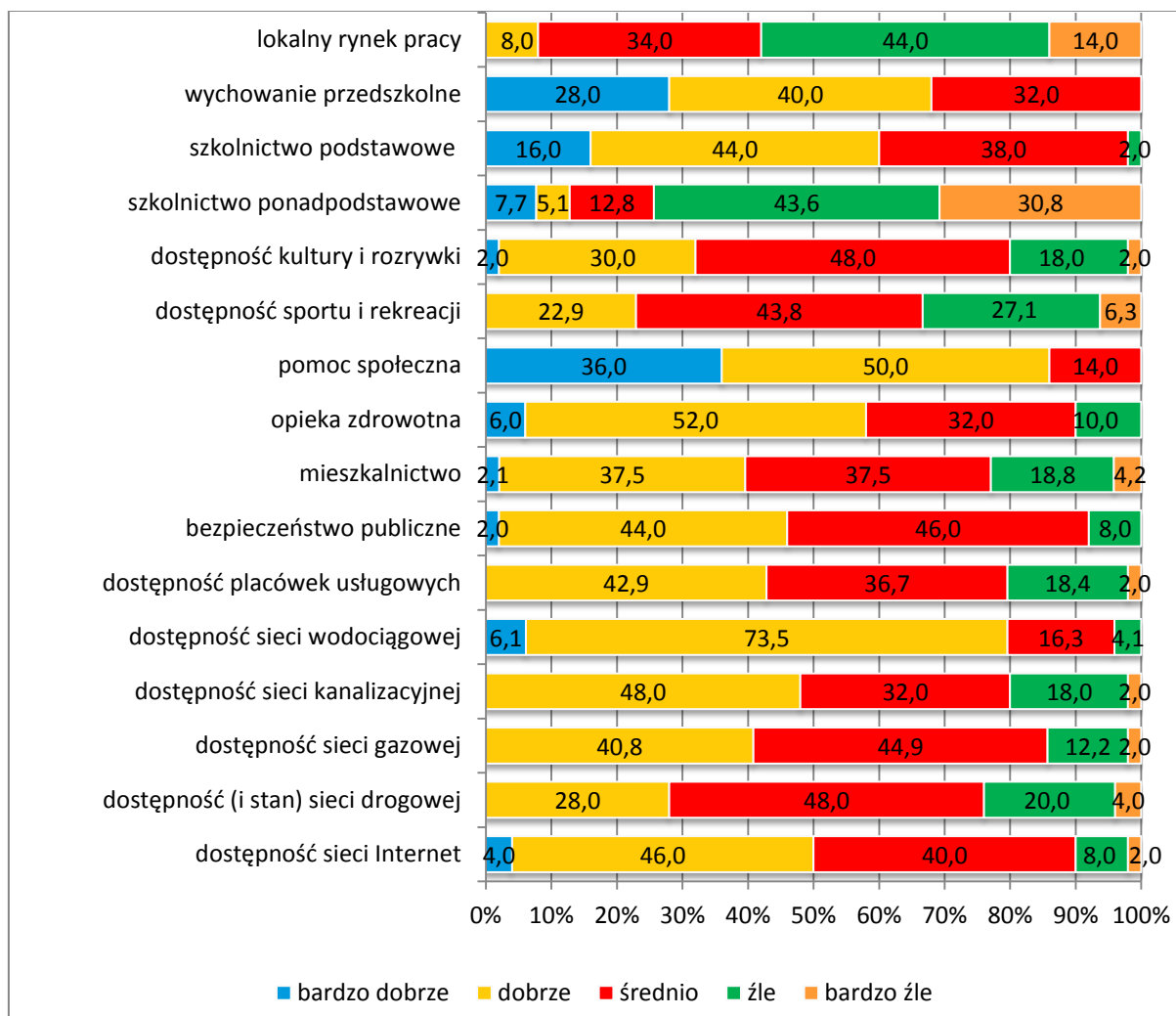
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Zawichost posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego - radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji,

organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 51 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Warunki życia w gminie

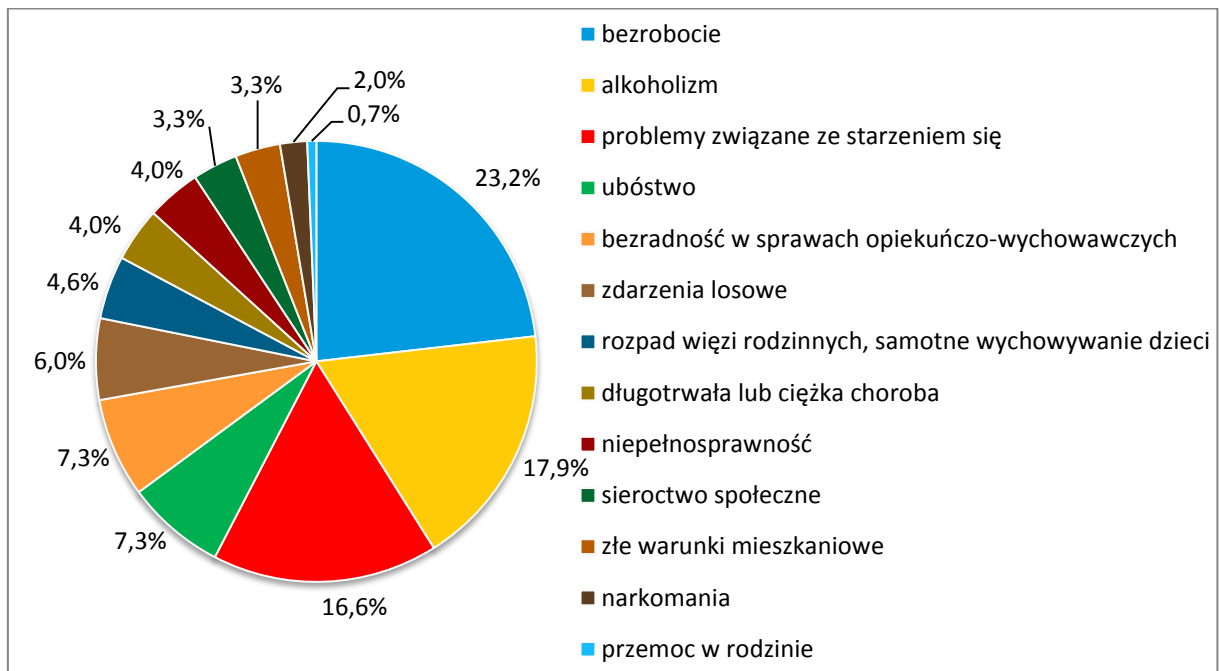
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili pomoc społeczną (łącznie 86% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostępność sieci wodociągowej (w sumie 79,6% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz wychowania przedszkolnego (łącznie 68% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej badani ocenili z kolei dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 74,4% ocen złych i bardzo złych) oraz lokalny rynek pracy (łącznie 58% ocen złych i bardzo złych),

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

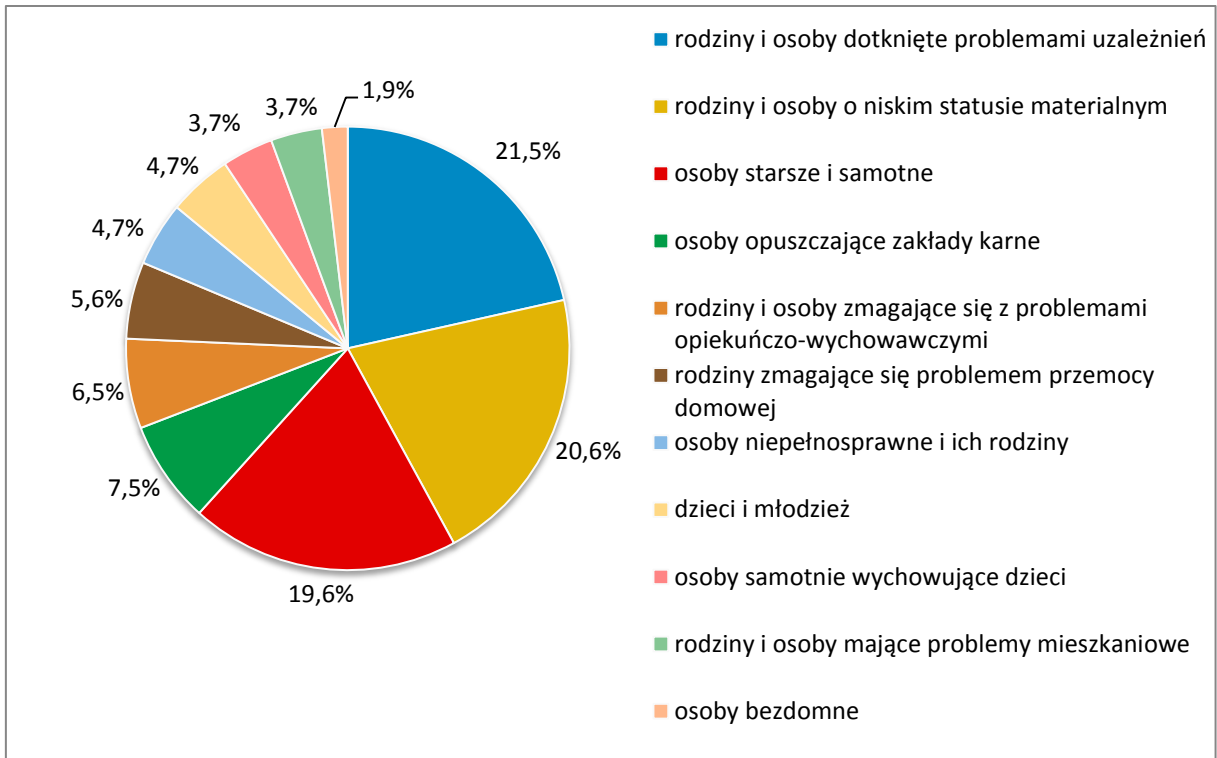

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali bezrobocie (23,2%), alkoholizm (17,9%) i problemy związane ze starzeniem się (16,6%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

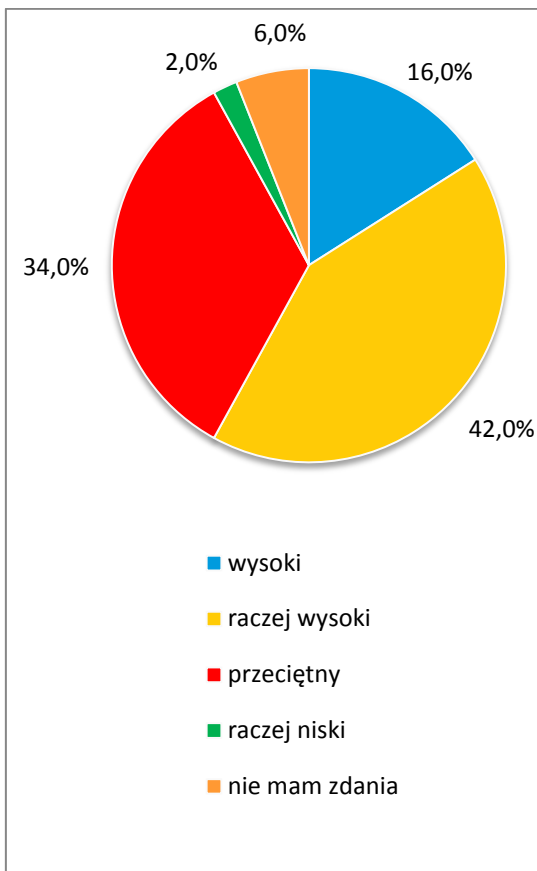

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

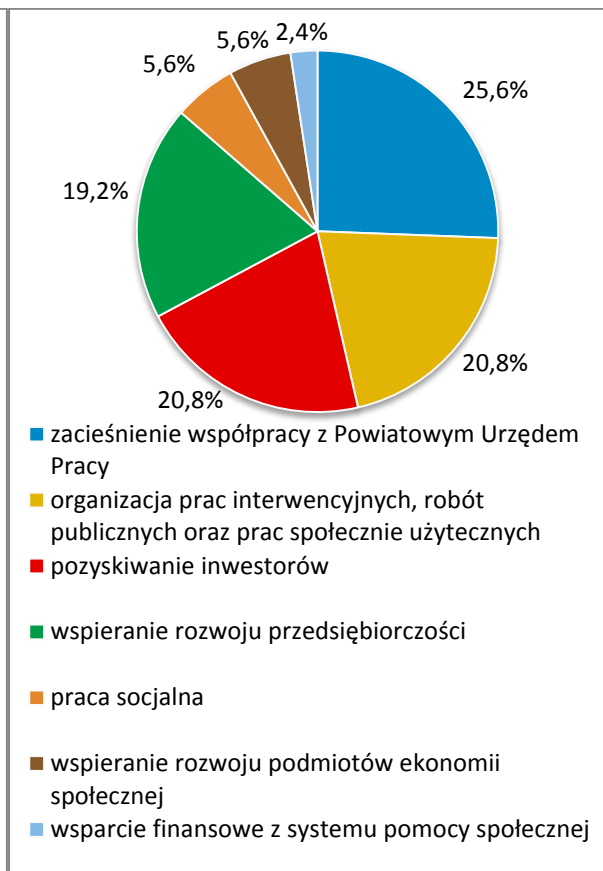
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (21,5%), rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (20,6%) oraz osoby starsze i samotne (19,6%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

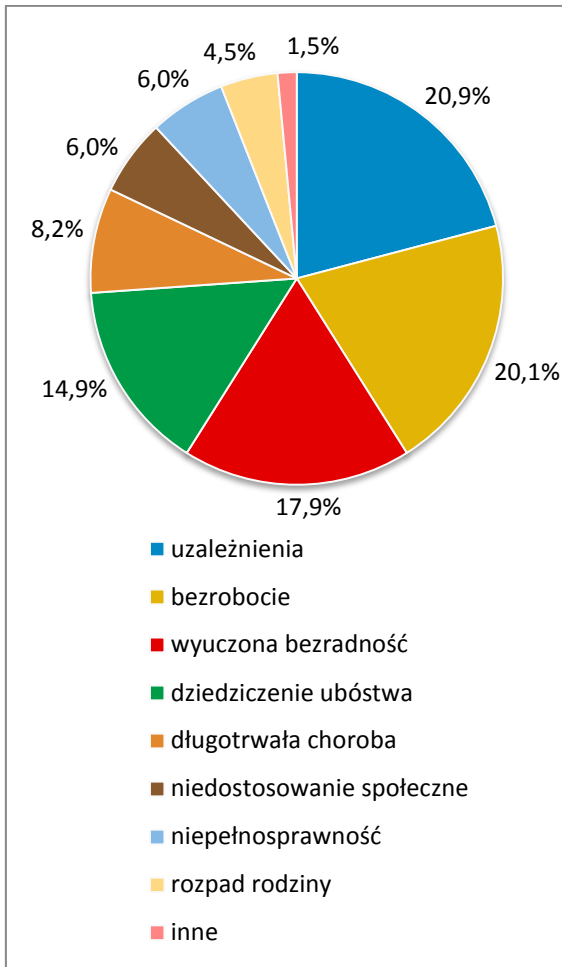
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 58%) poziom bezrobocia w gminie jest raczej wysoki lub wysoki. Jednocześnie zdaniem 34% badanych jest on przeciętny.

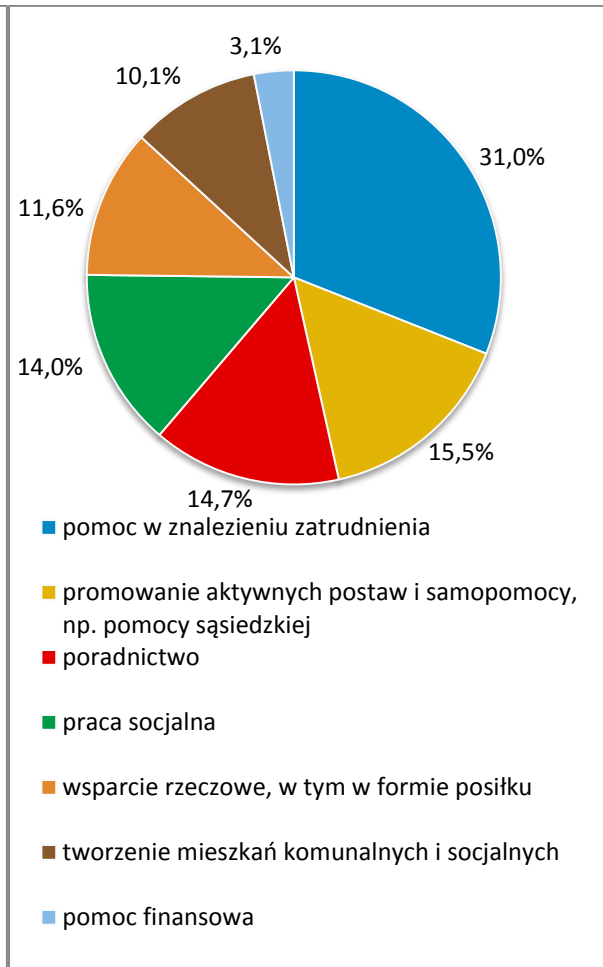
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń; 25,6%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych oraz pozyskiwanie inwestorów (po 20,8%), a także wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (19,2%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

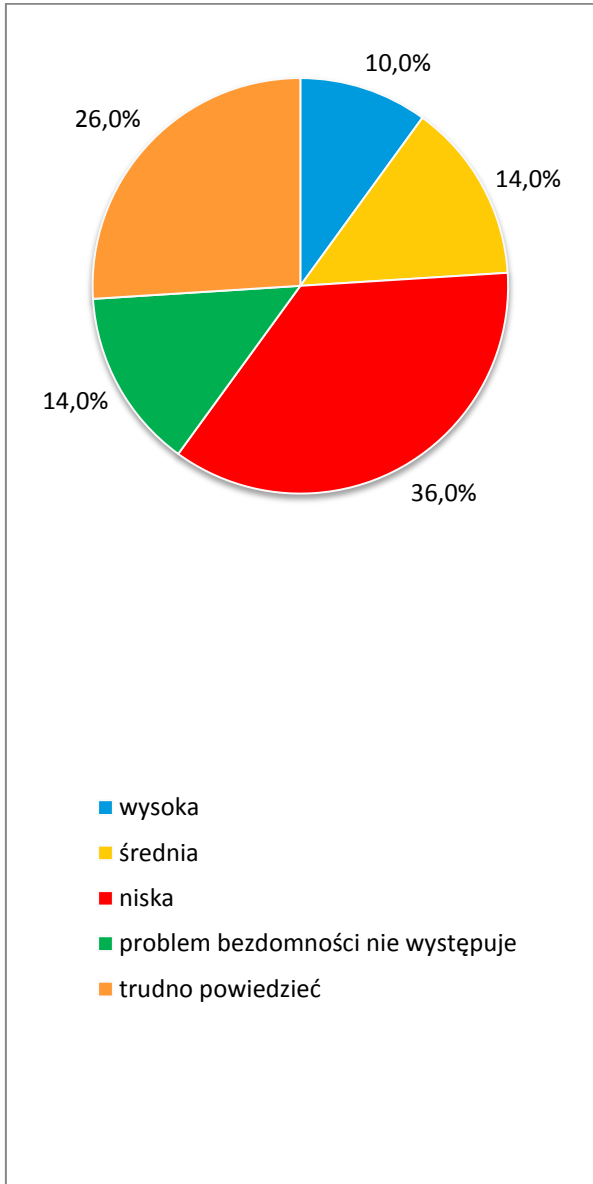
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (20,9%), bezrobocie (20,1%), wyuczoną bezradność (17,9%) oraz dziedziczenie ubóstwa (14,9%).

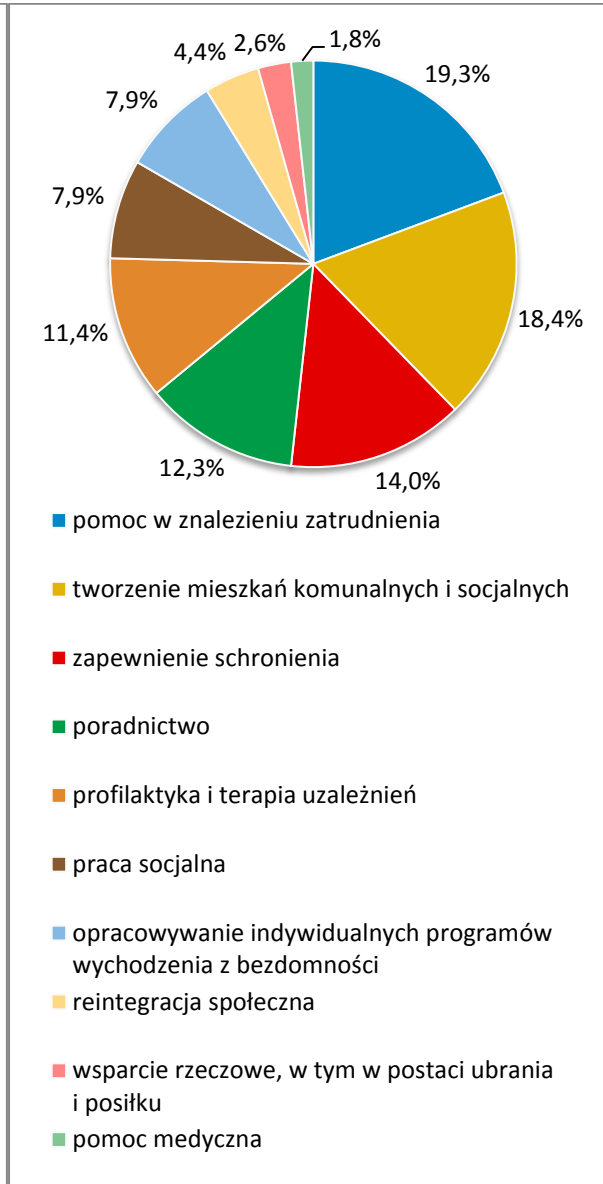
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31%), a także promować aktywne postawy i samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej (15,5%), świadczyć poradnictwo (14,7%) oraz prowadzić pracę socjalną (14%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

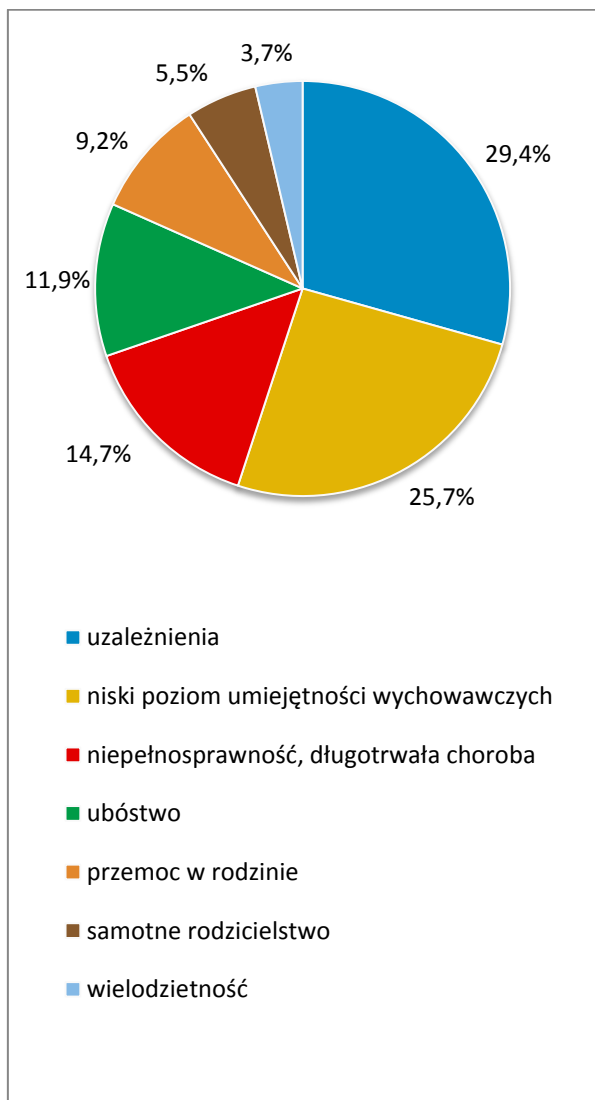
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (36%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 26% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

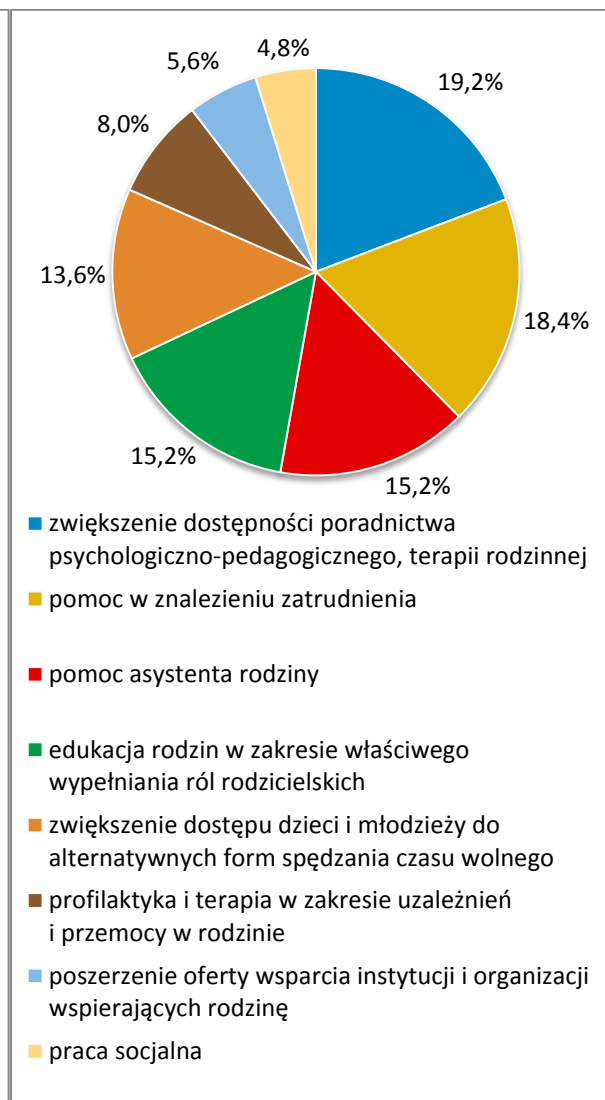
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (19,3%), tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (18,4%) oraz zapewnienie schronienia (14%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

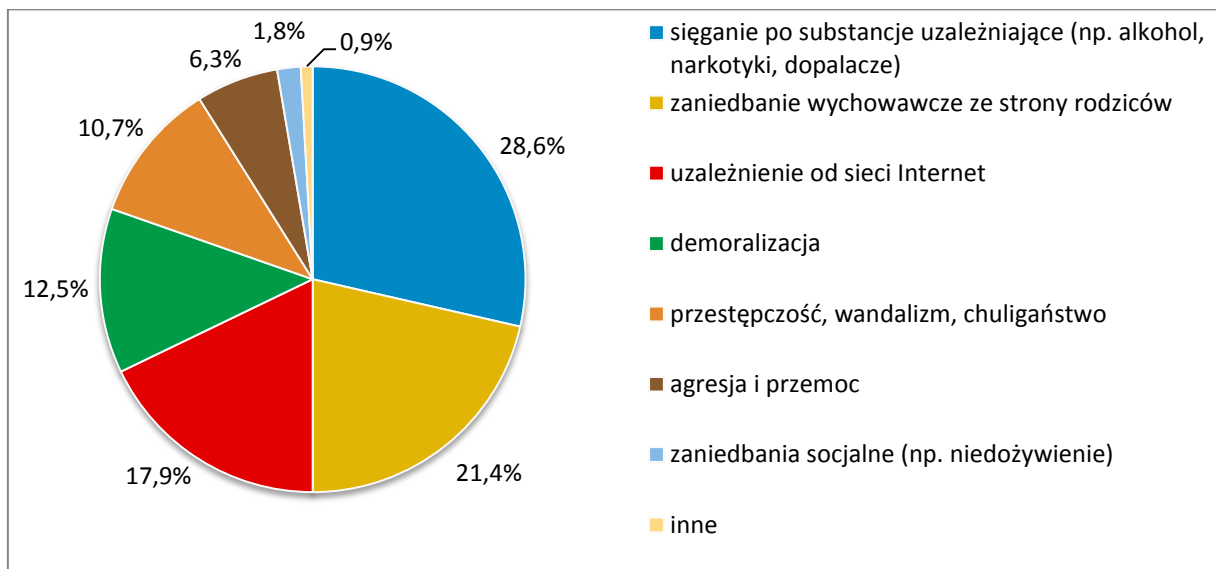
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (29,4%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych (25,7%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (19,2%), udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18,4%), świadczenie pomocy przez asystenta rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (po 15,2%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

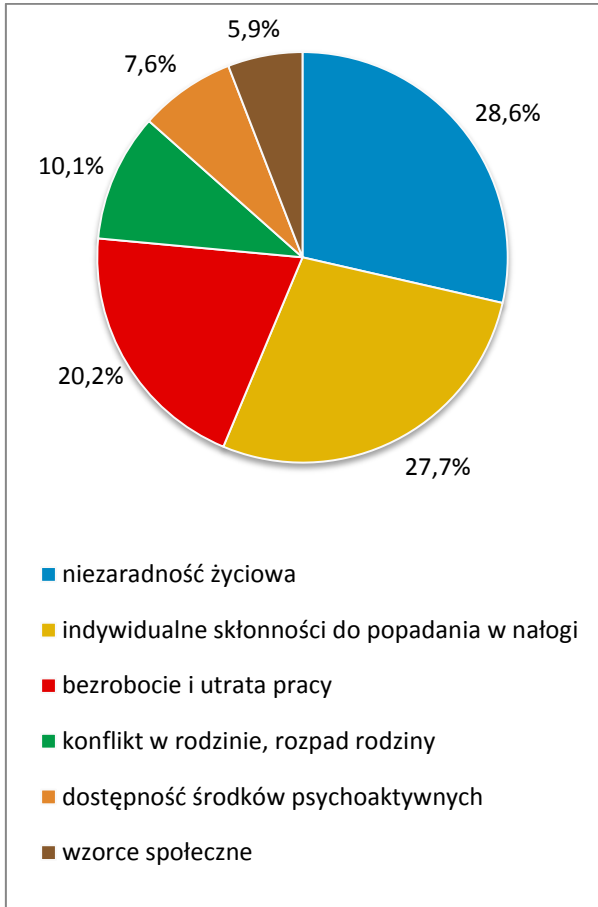

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

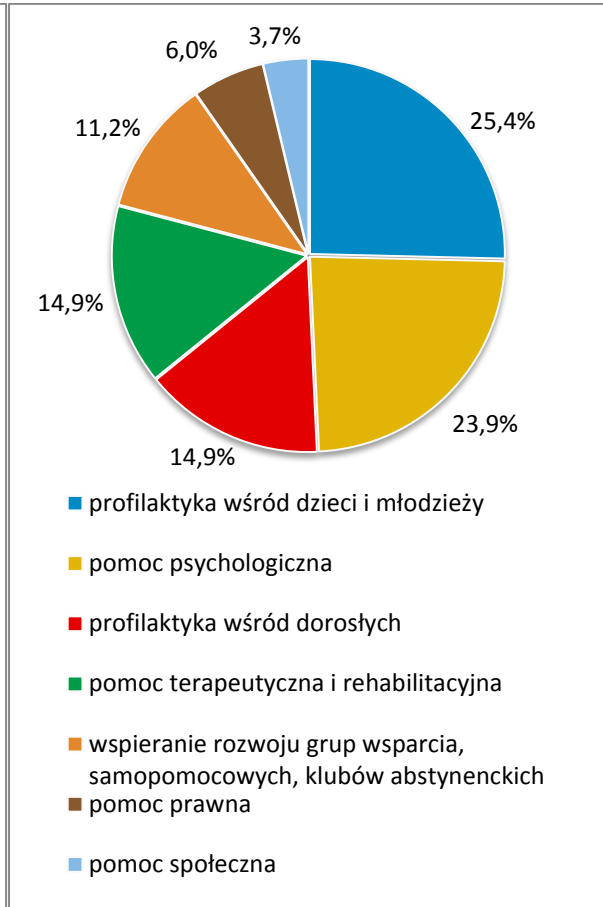
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (28,6%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (21,4%) oraz uzależnienie od sieci Internet (17,9%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

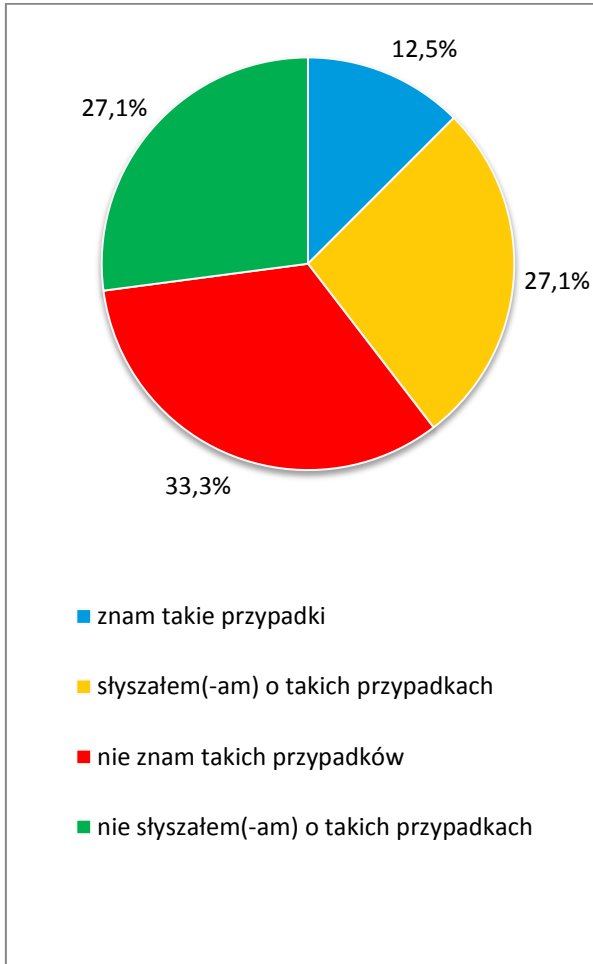
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (28,6%), indywidualne skłonności do popadania w nałogi (27,7%), oraz bezrobocie i utratę pracy (20,2%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (25,4%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (23,9%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

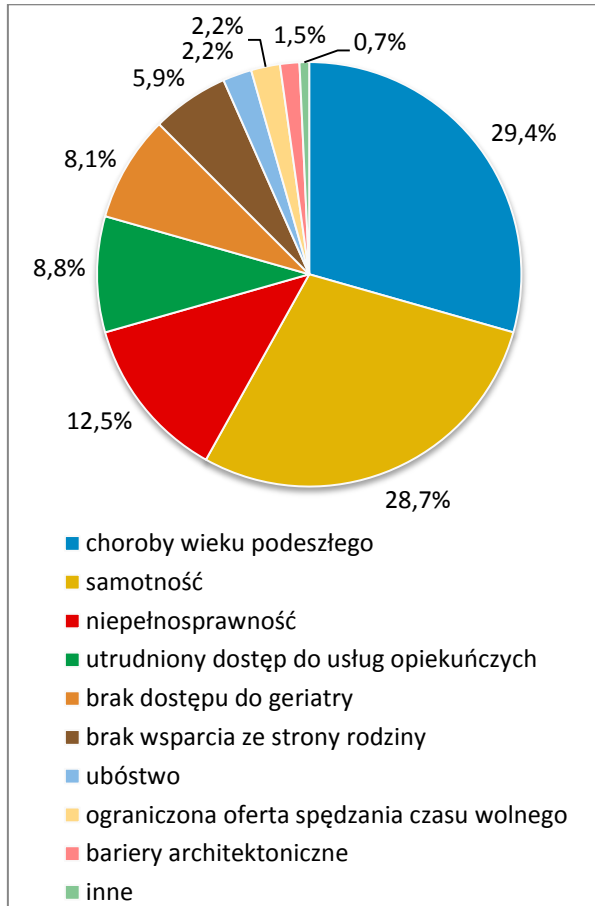
Większość badanych (łącznie 60,4%) stwierdziła, że nie zna przypadków przemocy w rodzinie w gminie lub o nich nie słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 39,6% ankietowanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (22,1%), prowadzić poradnictwo i interwencje, motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 17,2%) oraz umożliwić udział w grupach wsparcia (14,8%).

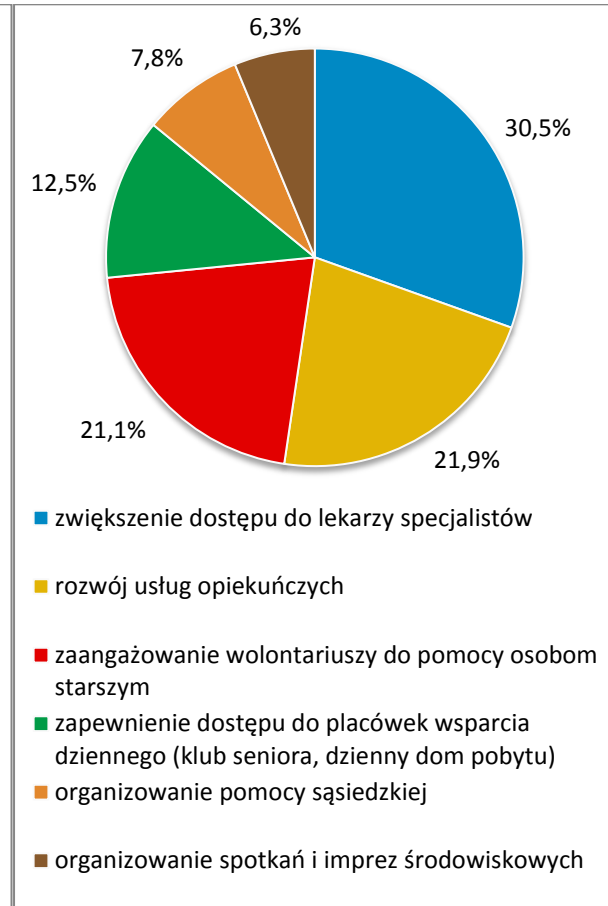
Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie

przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 48. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

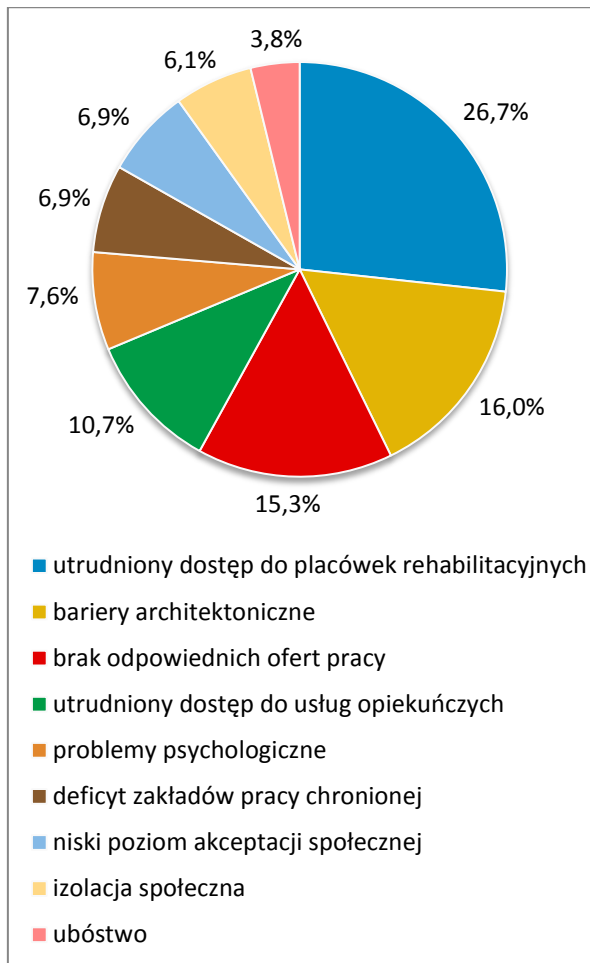
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są choroby wieku podeszłego (29,4%) i samotność (28,7%).

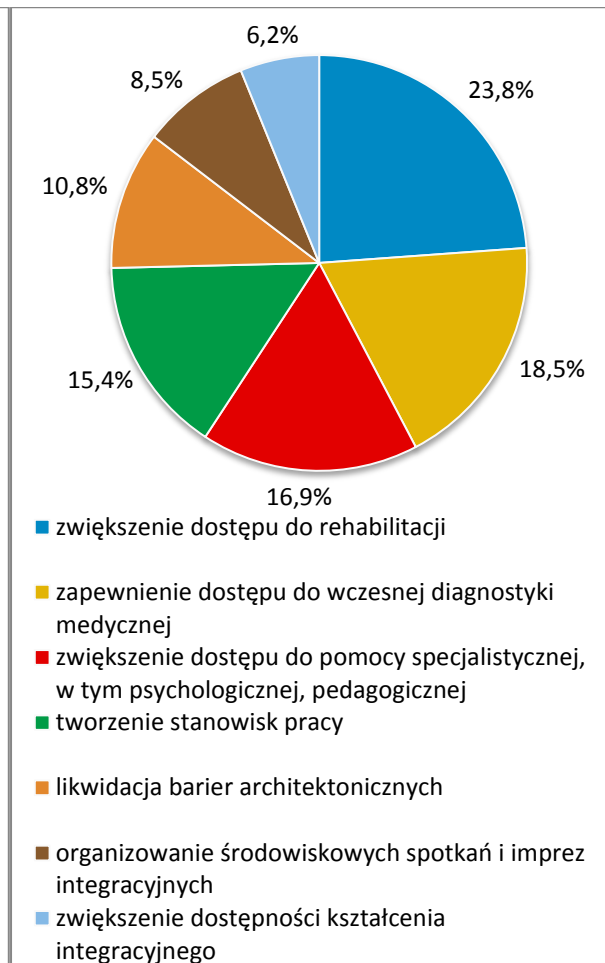
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (30,5%), rozwój usług opiekuńczych (21,9%) oraz zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (21,1%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

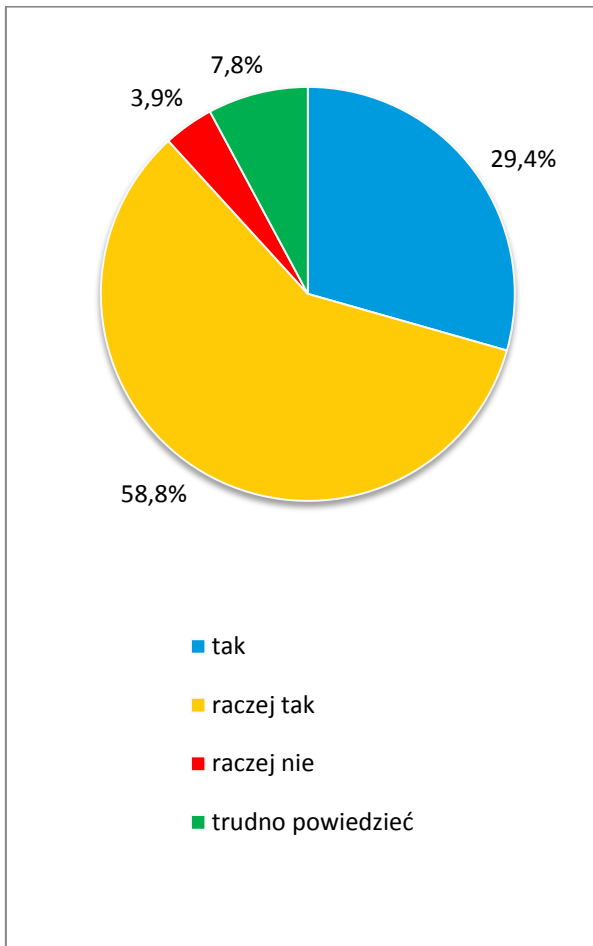
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (26,7%), a także bariery architektoniczne (16%) oraz brak odpowiednich ofert pracy (15,3%).

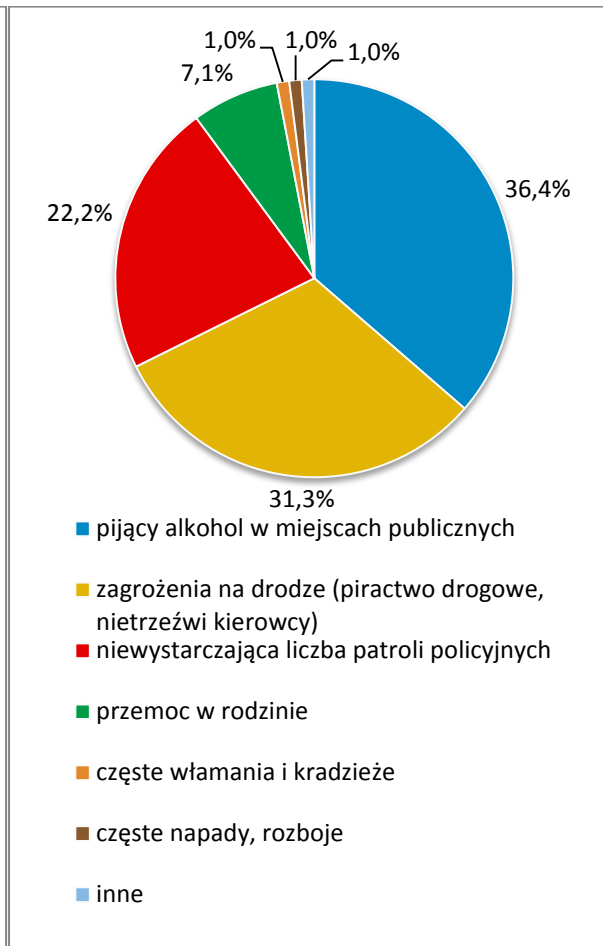
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (23,8%), zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki (18,5%), zwiększeniu dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej, pedagogicznej (16,9%), oraz tworzeniu stanowisk pracy (15,4%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

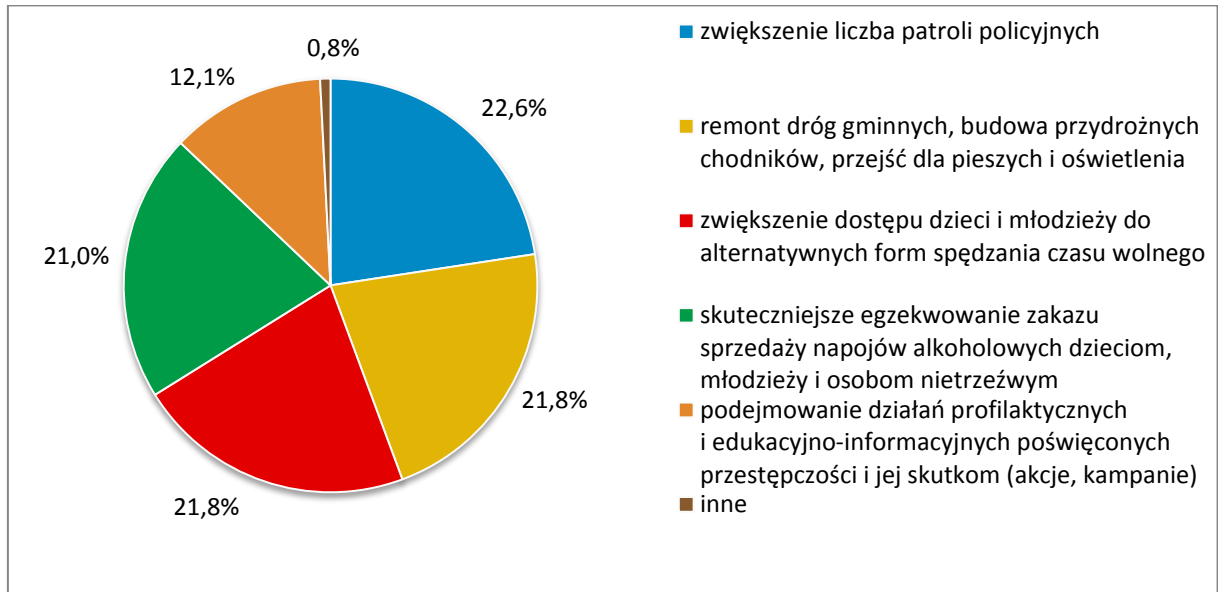

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 88,2%) stwierdziła, że raczej czuje się bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jedynie 3,9% badanych było odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (36,4%) zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 31,3%), oraz niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (22,2%).

Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak zwiększenie liczby patroli policyjnych (22,6%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (21,8%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 21,8%) oraz skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (21%).

15. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie gminy na styku trzech województw, na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich i powiatowych ▪ wolne tereny pod nieuciążliwy przemysł, turystykę zorganizowaną, agroturystykę i turystykę indywidualną ▪ upowszechnianie informacji o ofertach pracy i wolnych miejscach pracy ▪ świadczenie standaryzowanych usług osobom bezdomnym oraz zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności ▪ w razie potrzeby podejmowanie współpracy z placówkami oferującymi schronienie poza gminą, m.in. ze schroniskami w Tarnobrzegu, Będzinie i Bejskach ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ dobry dostęp do opieki przedszkolnej oraz szkolnictwa podstawowego ▪ dowożenie uczniów do szkół podstawowych i ponadpodstawowych ▪ atrakcyjna oferta Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz Biblioteki Publicznej ▪ cyklicznie organizowane w gminie imprezy kulturalne ▪ funkcjonowanie w gminie trzech świetlic środowiskowych ▪ działalność Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin ▪ podejmowanie działań przez GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policję 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewielka liczba nowych miejsc pracy ▪ relatywnie niska liczba podmiotów gospodarczych w gminie ▪ brak przemysłu w gminie ▪ niedostatecznie rozwinięta infrastruktura handlowo-usługowa ▪ ograniczona oferta turystyczna ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niedostateczny dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego ▪ niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna ▪ niedostateczny dostęp do opieki zdrowotnej, głównie specjalistycznej ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego oraz pomocy psychospołecznej i prawnej ▪ brak w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie ▪ brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy w rodzinie ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym ▪ utrudniony dostęp do rehabilitacji i opieki geriatrycznej w gminie

▪ podejmowanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ świadczenie w gminie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ funkcjonowanie w gminie dziennego domu Senior+, klubów Senior+, środowiskowego domu samopomocy i warsztatu terapii zajęciowej ▪ prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ odpowiednia do potrzeb, dobrze wykształcona i stale podnosząca kwalifikacje kadra OPS-u ▪ dobrze rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	▪ ograniczone możliwości korzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne z oferty placówek kulturalno-rozrywkowych ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ brak w gminie dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej i z przedstawicielami kościołów ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie ▪ niski poziom aktywności społecznej mieszkańców gminy

Szanse

Zagrożenia

▪ możliwość rozwoju gminy dzięki posiadanym zasobom przyrodniczo-krajobrazowym i kulturowym ▪ rosnąca popularność turystyki wiejskiej ▪ możliwość pozyskania środków zewnętrznych na tworzenie lub rozwój przedsiębiorstw	▪ wzrost poziomu bezrobocia w kraju i spadek dynamiki w gospodarce spowodowany epidemią Covid-19 ▪ zbyt mały potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież

- skuteczniejsze pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dostęp do europejskich rynków pracy
- zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego
- rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
- rosnąca świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie
- możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny
- dobra dostępność domów pomocy społecznej
- dostępność programów pozwalających na rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz zwiększenie aktywności osób starszych i niepełnosprawnych
- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych
- dostęp do szkoleń dla kadry pomocy społecznej
- rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym sektora pozarządowego oraz zacieśnianie z nim współpracy
- wzrost aktywności obywatelskiej
- uruchomienie wolontariatu
- niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy
- zjawisko dziedziczenia bezrobocia spadku opłacalności produkcji rolnej
- migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków
- osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin, m.in. w związku z bezrobociem i wyjazdem jednego z rodziców do pracy poza teren gminy
- utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych
- rosnące zagrożenie uzależnieniami i przemocą, w tym wśród dzieci i młodzieży
- coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych
- relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień; długi okres oczekiwania na leczenie
- niewielka liczba osób pozostających w trzeźwości po zakończeniu leczenia odwykowego
- obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej
- zwiększająca się liczba osób wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie
- zwiększająca się liczba osób starszych
- niezadowolający poziom życia osób starszych
- marginalizacja problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych
- zagrożenie wypaleniem zawodowym wśród pracowników pomocy społecznej
- niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej
- roszczeniowa postawa odbiorców pomocy

16. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Zawichost, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- kontynuowanie wsparcia rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych, któremu towarzyszy spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym;
- dalsze wspieranie osób i rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mających trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zapewnienie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- rozwijanie sektora obywatelskiego oraz profesjonalizację służb społecznych.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2027. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Wspieranie rodzin i zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji;
2. **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
3. **Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
4. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
5. **Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Zawichost w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest:

***integrowanie mieszkańców, wzmacnianie rodzin,
stwarzanie dobrych warunków do życia i rozwoju
oraz przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji
i wykluczenia społecznego.***

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji.
2. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie

w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.

3. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.
4. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).
5. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
6. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego, promowanie samozatrudnienia, udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.
7. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych.
8. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy.
9. Poszerzenie i dalsze podnoszenie standardu zasobów mieszkań komunalnych w gminie, w tym tworzenie nowych mieszkań socjalnych i mieszkań wspomaganych.
10. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach

konkursów).

11. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
12. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej, wspieranie rozwoju produkcji i rynku usług.
13. Wspieranie w gminie rolnictwa i zatrudnienia w rolnictwie.
14. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, w tym agroturystyki, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej.
15. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny.
4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających pogodzenie pracy z wychowaniem dzieci.
6. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin.
7. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży

w gminie.

8. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku.
9. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.
10. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
11. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sandomierzu, placówki ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające

pomocy rodzinom i dzieciom, osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, lepszy dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3., podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, wzrost aktywności gospodarczej w gminie, większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy.

Cel strategiczny 2.:

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej.

Cele operacyjne:

1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie punktu konsultacyjnego oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie.
2. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań na rzecz utworzenia grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. W razie potrzeby zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.
7. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej.
3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych

i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.

4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, większy poziom świadomości mieszkańców

w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cele operacyjne

1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy, podejmowanych na ich rzecz działaniach oraz przysługujących im prawach.
2. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
3. Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.
5. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.
6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Dziennego Domu Senior+, Klubów Senior+, gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
7. Rozwijanie oferty działających w gminie Środowiskowego Domu Samopomocy i Warsztatu Terapii Zajęciowej.
8. Udział w realizacji programów pozwalających na rozwój systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych, np. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” i „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością”.
9. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.
10. Zapewnienie w gminie dostępu do kształcenia integracyjnego.
11. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.

12. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami aktywności zawodowej, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.
13. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Senior+ w Linowie, Kluby Senior+ w Czyżowie Szlacheckim i Piotrowicach, Środowiskowy Dom Samopomocy w Zawichoście i Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrowicach, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, zakłady aktywności zawodowej, zakłady pracy chronionej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, a także Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, wzrost liczby osób

usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych

- poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów.
 3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.
 4. Kontynuowanie przez jednostki miejskie i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic miejskich, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Placówki ochrony zdrowia, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe,

sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 5.:

Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego.

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej.
2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach.
2. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u.
6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.
3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.
4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.
5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy

Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług, zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2021-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Zawichost z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań (poniżej zaprezentowano propozycję projektów przygotowanych w trakcie prac nad strategią).

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

Projekt 1.

nazwa projektu		Droga do zmian	
wnioskodawca projektu	Gmina Zawichost		
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście ▪ Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Zawichoście ▪ gminne placówki oświatowe ▪ gminne placówki ochrony zdrowia ▪ Świetlice środowiskowe w Chrapanowie, Dziurowie i Podszynie ▪ Kluby Senior+ w Czyżowie Szlacheckim, Piotrowicach 		
cele projektu	Globalny rozwój gminy, szczególnie sfery społecznej, opiekuńczej i gospodarczej		
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Zawichost, w szczególności osoby potrzebujące pomocy profilaktycznej, rehabilitacyjnej, zdrowotnej		

Projekt 2.

nazwa projektu		Społeczne inicjatywy kluczem do rozwoju	
wnioskodawca projektu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście		
partnerzy w realizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina Zawichost 		

projektu	<ul style="list-style-type: none">▪ Urząd Wojewódzki w Kielcach▪ organizacje pozarządowe▪ placówki badawcze
cele projektu	<ul style="list-style-type: none">▪ zwiększenie aktywności mieszkańców do działań na rzecz środowiska lokalnego▪ poprawa warunków życia na wsi▪ budowa miejsc do wspólnych spotkań▪ organizacja i obchody świąt wiejskich
beneficjenci projektu	Mieszkańcy w różnych grupach wiekowych: 15-18 lat, 20-50 lat, seniorzy

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawichost na lata 2021-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawichoście. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez

wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)

2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.
8,2 mln	6,0 mln	6,2 mln	6,4 mln	6,6 mln	6,8 mln	7,0 mln

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2017-2019.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za rok 2020 oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu). W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tabela 18. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii

wskaźnik monitoringowy	wartość w 2020 r.	wartość docelowa w 2027 r.
cel strategiczny 1		
liczba rodzin objętych pracą socjalną	120	110
liczba asystentów rodziny (oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem)	1 (9)	1 (12)
liczba dzieci do lat 3. objętych opieką	2	8
liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (i liczba osób objętych w ich ramach opieką)	3 (40)	3 (40)
liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	73	70
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności	102, 189, 3	100, 180, 3
liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	150, 8.628, 24	140, 8.400, 20
liczba gospodarstw pobierających dodatki mieszkaniowe (i energetyczne)	5 (2)	5 (2)
liczba osób bezrobotnych w gminie	165	160
liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	3	4
liczba mieszkań komunalnych (w tym socjalnych)	16 (10)	17 (11)
liczba podmiotów gospodarczych w gminie	302	302
cel strategiczny 2		
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie	2, 0, 16	1, 0, 14
liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego	25	23
liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu	16	14

interdyscyplinarnego		
liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia	24, 66	24, 66
liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	24.631	24.700
liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	25.427	25.600
Cel strategiczny 3		
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.098	1.250
liczba seniorów objętych pomocą społeczną	33	35
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności	50	50
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	1	5
liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0 (8)	2 (10)
liczba osób korzystających z dziennego domu pobytu	30	35
liczba osób korzystających z klubów seniora	25	30
liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy	20	22
liczba osób korzystających z warsztatu terapii zajęciowej	60	66
liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery	0	1
liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej	4	4
cel strategiczny 4		
liczba popełnionych przestępstw	59	50
cel strategiczny 5		
liczba pracowników OPS-u (w tym liczba pracowników socjalnych)	19 (3)	19 (3)
liczba pracowników OPS-u, którzy uczestniczyli w kursach i szkoleniach	7	7
liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej	3	3
liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych	10	10

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Zawichost.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2018-2020.....	21
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	28

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie.....	30
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	31
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie	31
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	38
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	42
Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w latach 2018-2020	45
Tabela 9. Kadra OPS-u w 2020 roku.....	47
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2018-2020.....	47
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2018-2020	51
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2018-2020	54
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	56
Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie.....	56
Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	58
Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie	60
Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)	99
Tabela 18. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii	100

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2018-2020 ..	17
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2018-2020	18
Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2018-2020	20
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2020.....	20

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie.....	22
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2018-2020	23
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2020 roku	23
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2018-2020* .	25
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2018-2020	25
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim, w województwie świętokrzyskim i w kraju w latach 2018-2020 (w %).....	25
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia.....	27
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2020 roku	33
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2020 roku .	33
Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2020 roku	33
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.	35
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	35
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	36
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.....	36
Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Sandomierzu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019 .	37
Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020	39
Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2019-2020.....	40
Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2018-2020 udzielono pomocy i wsparcia	48
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020 przyznano świadczenie	48
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020 przyznano świadczenie pieniężne	49

Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2018-2020 przyznano świadczenie niepieniężne	49
Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 (liczba osób w rodzinach)	50
Wykres 32. Warunki życia w gminie	62
Wykres 33. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy	63
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	64
Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	65
Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	65
Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	66
Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	66
Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	67
Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	67
Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	68
Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	68
Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	69
Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	70
Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	70
Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	71
Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	71
Wykres 48. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze z gminy	72
Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	72
Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy	73

Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	73
Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	74
Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	74
Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	75